

kwiecień 2024 roku
Niniejsze zestawienie nie jest wiążące dla Trybunału
ani nie ma charakteru wyczerpującego

Ochrona środowiska i Europejska Konwencja Praw Człowieka

Zob. zestawienie dotyczące „Zmiany klimatyczne”.

Mimo że [Europejska Konwencja Praw Człowieka](#) nie zawiera żadnego prawa do zdrowego środowiska jako takiego, Europejski Trybunał Praw Człowieka został wezwany do rozwinięcia swojego orzecznictwa w sprawach dotyczących środowiska ze względu na fakt, że korzystanie z niektórych praw konwencyjnych może być zagrożone przez istnienie szkód w środowisku i narażenie na zagrożenia środowiskowe.

Prawo do życia (Artykuł 2 Konwencji)

Niebezpieczne działania przemysłowe

Öneryildiz przeciwko Turcji

30 listopada 2004 r. (Wielka Izba)

Mieszkanie skarżącego zostało wybudowane bez zezwolenia na gruncie otaczającym wysypisko śmieci użytkowane wspólnie przez cztery rady dzielnicowe. W kwietniu 1993 r. na wysypisku doszło do eksplozji metanu, a odpady wybuchające ze stosu śmieci pochłonęły ponad dziesięć domów położonych poniżej, w tym dom należący do skarżącej, która straciła dziewięciu bliskich krewnych. Skarżący zarzucił w szczególności, że nie podjęto żadnych środków w celu zapobieżenia eksplozji, mimo że ekspertyza zwróciła uwagę władz na potrzebę podjęcia działań zapobiegawczych, ponieważ taka eksplozja nie była mało prawdopodobna.

Europejski Trybunał Praw Człowieka orzekł, że doszło do **naruszenia art. 2** Europejskiej Konwencji Praw Człowieka w jego materialnej części, ze względu na brak odpowiednich kroków w celu zapobieżenia przypadkowej śmierci dziewięciu bliskich krewnych skarżącego. Trybunał uznał również, że doszło do **naruszenia art. 2** w aspekcie proceduralnym, ze względu na brak odpowiedniej ochrony prawnej gwarantującej prawo do życia. Trybunał zauważył w szczególności, że rząd turecki nie dostarczył mieszkańcom slumsów informacji o ryzyku, na jakie byli narażeni, mieszkając tam. Nawet gdyby tak było, pozostawał odpowiedzialny, ponieważ nie podjął niezbędnych praktycznych środków w celu uniknięcia zagrożeń dla życia ludzi. Ramy regulacyjne okazały się wadliwe, ponieważ pozwolono na otwarcie i działanie wysypiska bez spójnego systemu nadzoru. Polityka urbanistyczna również była nieodpowiednia i niewątpliwie odegrała rolę w sekwencji zdarzeń prowadzących do wypadku. W tej sprawie Trybunał uznał również, że doszło do **naruszenia art. 1** (ochrona własności) **Protokołu nr 1** do Konwencji, **naruszenia art. 13** (prawo do skutecznego środka odwoławczego) Konwencji w odniesieniu do skargi na podstawie materialnego tytułu art. 2 oraz **naruszenia art. 13** w odniesieniu do skargi na podstawie art. 1 Protokołu nr 1.

Zrzucanie toksycznych odpadów

Skarga oczekująca na rozpatrzenie

[Di Caprio i Inni przeciwko Turcji \(skarga nr 39742/14\) i trzech innych skarżących](#)

Skarga zakomunikowana włoskiemu rządowi 5 lutego 2019 r.

Sprawa dotyczy „zjawiska Terra dei Fuochi” w Kampanii, a w szczególności w prowincji Neapol i prowincji Caserta.

Trybunał powiadomił o skardze rząd włoski i zadał stronom pytania na podstawie artykułów 2 (prawo do życia), 8 (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) i 35 (kryteria dopuszczalności) Konwencji.

Narażenie na promieniowanie jądrowe

[L.C.B. przeciwko Zjednoczonemu Królestwu \(skarga nr 23413/94\)](#)

9 czerwca 1998 r.

Ojciec skarżącego był narażony na promieniowanie podczas służby jako asystent cateringowy w Królewskich Siłach Powietrznych na Wyspie Bożego Narodzenia (Ocean Spokojny) podczas testów nuklearnych w latach 50-tych. Skarżąca urodziła się w 1966 roku. Około 1970 r. zdiagnozowano u niej białaczkę. Skarżąca twierdziła w szczególności, że brak ostrzeżenia jej rodziców przez władze brytyjskie o możliwym ryzyku dla jej zdrowia spowodowanym udziałem jej ojca w testach nuklearnych spowodował naruszenie jej prawa do życia.

Trybunał orzekł, że nie doszło do naruszenia art. 2 Konwencji w związku ze skargą skarżącą dotyczącą braku ostrzeżenia i doradztwa ze strony Wielkiej Brytanii dla jej rodziców lub monitorowania jej stanu zdrowia przed zdiagnozowaniem u niej białaczki. Trybunał nie stwierdził, że biorąc pod uwagę informacje dostępne władzom brytyjskim w odpowiednim czasie dotyczące prawdopodobieństwa, że ojciec skarżącej był narażony na niebezpieczne poziomy promieniowania i że stworzyło to ryzyko dla jej zdrowia, można było oczekiwać, że władze brytyjskie podejmą działania z urzędu w celu powiadomienia rodziców skarżącej o tych sprawach lub podjęcia jakichkolwiek innych specjalnych działań w odniesieniu do niej.

Emisje przemysłowe a zdrowie

[Smaltini przeciwko Włochom](#)

24 marca 2015 r. (decyzja w sprawie dopuszczalności)

Sprawa ta dotyczyła wpływu uciążliwości środowiskowych spowodowanych działalnością huty stali na zdrowie pierwszej skarżącej, która zmarła na białaczkę. Jej mąż i dzieci, którzy wnieśli skargę, twierdzili w szczególności, że wykazano istnienie związku przyczynowego między szkodliwymi emisjami z zakładu a rozwojem jej raka.

Trybunał uznał skargę za **niedopuszczalną** jako w sposób oczywisty nieuzasadnioną. Rozpatrując skargę pierwszej skarżącej w aspekcie proceduralnym art. 2 Konwencji, Trybunał uznał w szczególności, że skorzystała ona z postępowania kontrydiktoryjnego, w trakcie którego na jej wniosek przeprowadzono dochodzenie. W opinii Trybunału pierwsza skarżąca nie wykazała, że w świetle danych naukowych dostępnych w czasie wydarzeń doszło do naruszenia proceduralnego aspektu jej prawa do życia.

Kłęski żywiołowe

[Murillo Saldias przeciwko Hiszpanii](#)

28 listopada 2006 r. (decyzja w sprawie dopuszczalności)

Skarżący byli ocalałymi z katastrofy, która nawiedziła kemping Biescas (hiszpańskie Pireneje) w sierpniu 1996 r., kiedy to 87 osób zginęło w wyniku poważnej powodzi spowodowanej ulewnymi deszczami. Pierwszy skarżący stracił w katastrofie rodziców,

brata i siostrę, a pozostali skarżący odnieśli obrażenia. Skarżący zarzucili w szczególności, że Hiszpania nie podjęła wszystkich środków zapobiegawczych, które były niezbędne do ochrony użytkowników kempingu Biescas. Twierdzili, że władze wydały pozwolenie na użytkowanie terenu jako kempingu, mimo że były świadome potencjalnych zagrożeń.

Trybunał uznał skargę za **niedopuszczalną**. Zauważając, że w grudniu 2005 r. *Audiencia Nacional* przyznała pierwszemu skarżącemu odszkodowanie w kwocie, która nie mogła być uznana za nierozsądną i prawdopodobnie została potwierdzona lub nawet zwiększona przez Sąd Najwyższy podczas rozpatrywania odwołania skarżącego w kwestiach prawnych, Trybunał uznał, że po wydaniu decyzji przez *Audiencia Nacional* nie mógł on już twierdzić, że jest ofiarą naruszenia praw określonych w Konwencji w rozumieniu art. 34 (prawo do indywidualnej petycji). Jeśli chodzi o pozostałych skarżących, przyłączyli się oni jedynie do postępowania karnego jako strony cywilne i odmówili wszczęcia postępowania administracyjnego przeciwko władzom przed złożeniem skargi do Trybunału. Nie wyczerpali zatem krajowych środków odwoławczych.

Budayeva i Inni przeciwko Rosji¹

20 marca 2008 r.

W lipcu 2000 r. miasto Tyrnauz, położone w górskim okręgu przylegającym do góry Elbrus w Republice Kabardyno-Bałkarii (Rosja), zostało zniszczone przez lawinę błotną. Zginęło osiem osób, w tym mąż pierwszej skarżącej. W wyniku katastrofy skarżące doznały obrażeń i urazów psychicznych oraz straciły swoje domy. Skarżące zarzucały w szczególności, że władze rosyjskie nie złagodziły skutków lawiny błotnej i nie przeprowadziły dochodzenia sądowego w sprawie katastrofy.

Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia art. 2** Konwencji w jego istotnej części, ze względu na brak ochrony przez władze rosyjskie życia męża pierwszej skarżącej oraz skarżących i mieszkańców Tyrnauz przed lawinami błotnymi, które zniszczyły ich miasto w lipcu 2000 roku. W rzeczywistości nie było żadnego uzasadnienia dla niewdrożenia przez władze polityki planowania przestrzennego i pomocy w sytuacjach kryzysowych na niebezpiecznym obszarze Tyrnauz w związku z przewidywalnym zagrożeniem dla życia jego mieszkańców. Trybunał uznał również, że doszło do **naruszenia art. 2** w części proceduralnej, ze względu na brak odpowiedniego dochodzenia sądowego w sprawie katastrofy. Kwestia odpowiedzialności Rosji za wypadek w Tyrnauzie nigdy nie została zbadana przez żaden organ sądowy lub administracyjny.

Kolvadenko i Inni przeciwko Rosji²

28 lutego 2012 r.

Zob. poniżej, pod „Prawo do skutecznego środka odwoławczego (Artykuł 13 Konwencji)”.

Viviani i Inni przeciwko Włochom

24 marca 2015 r. (decyzja w sprawie dopuszczalności)

Sprawa ta dotyczyła ryzyka związanego z potencjalną erupcją Wezuwiusza i środków podjętych przez władze w celu zwalczania tego ryzyka. Skarżący, którzy mieszkają w różnych gminach położonych w pobliżu wulkanu, twierdzili, że nie wprowadzając odpowiednich ram regulacyjnych i administracyjnych w celu przeciwdziałania zagrożeniom, rząd nie wywiązał się z obowiązku ochrony ich prawa do życia. Skarżący zarzucili również, że brak odpowiednich informacji na temat ryzyka, na jakie byli narażeni, stanowił naruszenie ich prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego.

Trybunał uznał skargę za **niedopuszczalną** z powodu niewyczerpania krajowych środków odwoławczych, zgodnie z art. 35 § 1 (kryteria dopuszczalności) Konwencji. Trybunał zauważył w szczególności, że skarżący mieli do dyspozycji kilka krajowych środków odwoławczych, których nie wyczerpali, w szczególności przed sądami administracyjnymi lub w formie pozwu zbiorowego. Jednakże stwierdzili oni jedynie, że przedmiotowe środki odwoławcze były nieskuteczne.

¹ 16 września 2022 r. Federacja Rosyjska przestała być stroną Europejskiej Konwencji Praw Człowieka („Konwencja”).

² 16 września 2022 r. Federacja Rosyjska przestała być stroną Konwencji.

Özel i Inni przeciwko Turcji

17 listopada 2015 r.

Sprawa ta dotyczyła śmierci członków rodziny skarżących, którzy zostali pogrzebani żywcem pod budynkami, które zawały się w mieście Çınarcık - położonym w regionie sklasyfikowanym jako „główna strefa ryzyka” na mapie aktywności sejsmicznej - podczas trzęsienia ziemi w dniu 17 sierpnia 1999 r., jednego z najbardziej śmiertelnych trzęsień ziemi, jakie kiedykolwiek odnotowano w Turcji.

Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia art. 2** Konwencji w zakresie proceduralnym, stwierdzając w szczególności, że władze tureckie nie podjęły szybkich działań w celu ustalenia odpowiedzialności i okoliczności zaważenia się budynków, które spowodowały śmierć. Istotnie, znaczenie śledztwa powinno było skłonić władze do niezwłocznego zajęcia się nim w celu ustalenia odpowiedzialności i okoliczności zaważenia się budynków, a tym samym uniknięcia jakichkolwiek pozorów tolerowania nielegalnych działań lub zmywy w takich działaniach.

Działalność związana z ropą naftową

Skarga oczekująca na rozpatrzenie

Greenpeace Nordic i Inni przeciwko Turcji (skarga nr 34068/21)

Skarga zakomunikowana norweskiemu rządowi 16 grudnia 2021 r.

Zob. poniżej, w części „Prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego oraz domu (art. 8 Konwencji)”.

Zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania (Artykuł 3 Konwencji)

Bierne palenie w areszcie

Florea przeciwko Rumunii

14 września 2010 r.

W 2002 r. skarżący, który cierpiał na przewlekłe zapalenie wątroby i nadciśnienie tętnicze, został uwięziony. Przez około dziewięć miesięcy dzielił celę z 110-120 innymi więźniami, w której znajdowało się tylko 35 łóżek. Według skarżącego 90% jego współwięźniów było palaczami. Skarżący skarżył się w szczególności na przeludnienie i złe warunki higieniczne, w tym fakt, że był przetrzymywany razem z palaczami w celi więziennej i w szpitalu więziennym.

Trybunał zauważył w szczególności, że skarżący spędził w areszcie około trzech lat, mieszkając w bardzo ciasnych warunkach, z przestrzenią osobistą poniżej europejskiego standardu. W odniesieniu do faktu, że musiał dzielić celę i oddział szpitalny z więźniami, którzy palili, Trybunał zauważył, że skarżący nigdy nie miał indywidualnej celi i musiał tolerować palenie przez współwięźniów nawet w ambulatorium i szpitalu więziennym, wbrew zaleceniom lekarza. Jednakże prawo obowiązujące od czerwca 2002 r. zakazywało palenia w szpitalach, a sądy krajowe często orzekały, że osoby palące i niepalące powinny być przetrzymywane oddzielnie. Wynikało z tego, że warunki pozbawienia wolności, którym skarżący został poddany, przekroczyły próg surowości wymagany w **art. 3** Konwencji, **naruszając** ten przepis.

Elefteriadis przeciwko Rumunii

25 stycznia 2011 r.

Skarżący, który cierpiał na przewlekłą chorobę płuc, odbywał karę dożywotniego pozbawienia wolności. Pomiedzy lutym a listopadem 2005 roku został umieszczony w celi z dwoma palącymi więźniami. W poczekalniach sądów, do których był wielokrotnie

wzywany w latach 2005-2007, był również przetrzymywany razem z palącymi więźniami. Trybunał orzekł, że doszło do **naruszenia art. 3** Konwencji, zauważając w szczególności, że państwo jest zobowiązane do podjęcia środków w celu ochrony więźnia przed szkodliwymi skutkami biernego palenia, jeżeli, tak jak w przypadku skarżącego, badania lekarskie i porady lekarzy wskazywały, że jest to konieczne ze względów zdrowotnych.

Prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego (Artykuł 5 Konwencji)

Mangouras przeciwko Hiszpanii

28 września 2010 r. (Wyrok Wielkiej Izby)

Skarżący był wcześniej kapitanem statku Prestige, który w listopadzie 2002 r., podczas żeglugi u wybrzeży Hiszpanii, zrzucił 70 000 ton przewożonego oleju opałowego do Oceanu Atlantyckiego, gdy jego kadłub przeciekał. Wyciek oleju spowodował katastrofę ekologiczną, której skutki dla flory i fauny morskiej trwały przez kilka miesięcy i rozprzestrzeniły się aż do wybrzeży Francji. Wszczęto dochodzenie karne, a skarżący został zatrzymany w areszcie z możliwością zwolnienia za kaucją w wysokości trzech milionów euro. Był przetrzymywany przez 83 dni i został tymczasowo zwolniony, gdy jego kaucja została wpłacona przez ubezpieczycieli armatora. Skarżący zarzucił w szczególności, że wymagana kwota kaucji była zbyt wysoka i została ustalona bez uwzględnienia jego sytuacji osobistej.

Trybunał uznał, że **nie doszło do naruszenia art. 5 § 3** Konwencji, stwierdzając, że sądy hiszpańskie w wystarczającym stopniu uwzględniły sytuację osobistą skarżącego, a w szczególności jego status jako pracownika armatora, jego relacje zawodowe z osobami, które miały zapewnić bezpieczeństwo, jego obywatelstwo i miejsce stałego zamieszkania, a także brak więzi w Hiszpanii i jego wiek. Trybunał był zdania, że coraz wyższy standard wymagany w dziedzinie ochrony praw człowieka wymaga odpowiednio większej stanowczości w ocenie naruszeń podstawowych wartości społeczeństw demokratycznych. W związku z tym nie można wykluczyć, że przy ustalaniu wysokości kaucji należy wziąć pod uwagę środowisko zawodowe, w którym prowadzona jest przedmiotowa działalność, w celu zapewnienia skuteczności tego środka. Biorąc pod uwagę wyjątkowy charakter niniejszej sprawy i ogromne szkody środowiskowe spowodowane zanieczyszczeniem morza na rzadko spotykaną skalę, trudno było się dziwić, że organy sądowe powinny były dostosować kwotę wymaganą tytułem kaucji do poziomu poniesionej odpowiedzialności, aby zapewnić, że osoby odpowiedzialne nie będą miały motywacji do unikania sprawiedliwości i przepadku zabezpieczenia. Nie było wcale pewne, że poziom kaucji ustalony wyłącznie w odniesieniu do majątku skarżącego byłby wystarczający do zapewnienia jego obecności na rozprawie.

Prawo do rzetelnego procesu sądowego (Artykuł 6 Konwencji)

Dostęp do sądu

Athanassoglou i Inni przeciwko Szwajcarii

6 kwietnia 2000 r. (Wyrok Wielkiej Izby)

Skarżący mieszkali w wioskach położonych w strefie 1 w pobliżu bloku II elektrowni jądrowej w Beznau (kanton Aargau). Skarżący zarzucili w szczególności, że odmówiono im dostępu do sądu w związku z decyzją Rady Federalnej o przedłużeniu zezwolenia na eksploatację elektrowni jądrowej oraz że procedura zastosowana przez Radę Federalną nie była sprawiedliwa. Skarżący zarzucili również, że nie mieli skutecznego środka odwoławczego umożliwiającego im złożenie skargi na naruszenie ich prawa do życia i prawa do poszanowania integralności cielesnej.

Trybunał orzekł, że **art. 6 § 1** Konwencji **nie miał zastosowania** w niniejszej sprawie. Stwierdził, że związek między decyzją Rady Federalnej a prawami krajowymi, na które powoływali się skarżący (życie, nietykalność cielesna, własność) był zbyt słaby i odległy i

nie był wystarczający do zastosowania art. 6 § 1. W istocie, skarżący w swoich pismach procesowych przed Trybunałem zdawali się akceptować, że podnoszą nie tyle konkretne i bezpośrednie niebezpieczeństwo w ich osobistym odniesieniu, co ogólne niebezpieczeństwo w odniesieniu do wszystkich elektrowni jądrowych; a wiele powodów, na które się powoływali, dotyczyło bezpieczeństwa, ochrony środowiska i cech technicznych nieodłącznie związanych z wykorzystaniem energii jądrowej. W odniesieniu do faktu, że skarżący starali się wywodzić z art. 6 § 1 środek odwoławczy w celu zakwestionowania samej zasady korzystania z energii jądrowej lub przynajmniej środek do przeniesienia z rządu na sądy odpowiedzialności za podjęcie, na podstawie dowodów technicznych, ostatecznej decyzji w sprawie eksploatacji poszczególnych elektrowni jądrowych, Trybunał uznał, że to, w jaki sposób najlepiej uregulować wykorzystanie energii jądrowej, jest decyzją polityczną, którą każde Umawiające się Państwo podejmuje zgodnie z procesami demokratycznymi. Trybunał uznał również, że **art. 13** (prawo do skutecznego środka odwoławczego) Konwencji **nie ma zastosowania** w tej sprawie.

Zob. także: [Balmer-Schafroth i Inni przeciwko Szwajcarii](#), wyrok z dnia 26 sierpnia 1997 r.; [Balmer-Schafroth i Inni przeciwko Szwajcarii](#), decyzja w sprawie dopuszczalności z dnia 13 września 2001 r.

Gorraiz Lizarraga i Inni przeciwko Hiszpanii

27 kwietnia 2004 r.

Pięciu pierwszych skarżących i stowarzyszenie, którego byli członkami, wniosło skargę przeciwko planom budowy tamy, która spowodowałaby zalanie trzech rezerwatów przyrody i kilku małych wiosek. Podnieśli oni w szczególności, że nie zostali sprawiedliwie wysłuchani, ponieważ uniemożliwiono im udział w postępowaniu dotyczącym odesłania do pytania prejudycjalnego, podczas gdy państwo hiszpańskie i Biuro Radcy Prawnego mogły przedstawić uwagi Trybunałowi Konstytucyjnemu.

Uwzględniając szczególne okoliczności sprawy, a zwłaszcza fakt, że skarżące stowarzyszenie zostało utworzone w konkretnym celu obrony interesów swoich członków przed sądami oraz że członkowie ci byli bezpośrednio zainteresowani projektem zapory, Trybunał uznał, że pierwszych pięciu **skarżących może twierdzić, że są ofiarami, w rozumieniu art. 34** (prawo do skargi indywidualnej) Konwencji, zarzucanych naruszeń oraz że wyczerpali krajowe środki odwoławcze w odniesieniu do skarg na podstawie art. 6 § 1 Konwencji. W niniejszej sprawie Trybunał orzekł, że nie doszło do **naruszenia art. 6 § 1** Konwencji, zarówno w odniesieniu do domniemanego naruszenia zasady równości broni, jak i domniemanej ingerencji ustawodawcy w wynik sporu.

L'Erablière A.S.B.L. przeciwko Belgii

24 kwietnia 2009 r.

Skarżący, stowarzyszenie non-profit prowadzące kampanię na rzecz ochrony środowiska, złożył skargę na wydanie pozwolenia na rozbudowę miejsca zbiórki odpadów. Skarga nie została dopuszczona przez Conseil d'État ze względów proceduralnych, ponieważ stwierdzono, że nie zawierała ona oświadczenia o faktach wyjaśniającego tło sporu. Skarżące stowarzyszenie zarzuciło, że decyzja Conseil d'État o niedopuszczalności skargi stanowiła naruszenie jego prawa dostępu do sądu.

Trybunał powtórzył, że aby art. 6 Konwencji miał zastosowanie, musi istnieć spór mający wystarczający związek z prawem cywilnym oraz że w celu wykluczenia wniosków dotyczących samego istnienia prawa lub orzeczenia sądu wpływającego na osoby trzecie, Trybunał nie dopuścił actio popularis. Trybunał uznał jednak wcześniej, że artykuł ten miał zastosowanie w sprawach wniesionych przez stowarzyszenie, które, choć działało w interesie ogólnym, broniło również szczególnych interesów swoich członków. W niniejszej sprawie Trybunał uznał, że zwiększenie pojemności miejsca zbiórki odpadów może bezpośrednio wpłynąć na życie prywatne członków skarżącego stowarzyszenia i podkreślił, że cel stowarzyszenia ogranicza się do ochrony środowiska w Marche-Nassogne (prowincja Luksemburg). W związku z tym Trybunał uznał, że działania skarżącego stowarzyszenia nie można uznać za actio popularis i orzekł, że **art. 6** Konwencji ma zatem zastosowanie.

W tej sprawie Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia art. 6 § 1**, stwierdzając, że ograniczenie prawa dostępu do sądu nałożone na skarżące stowarzyszenie było nieproporcjonalne do wymogów pewności prawnej i właściwego wymiaru sprawiedliwości.

Howald Moor i Inni przeciwko Szwajcarii

11 marca 2014 r.

Sprawa ta dotyczyła pracownika, u którego w maju 2004 r. zdiagnozowano złośliwego międzybłoniaka opłucnej (wysoce agresywny nowotwór złośliwy) spowodowanego narażeniem na działanie azbestu w trakcie pracy w latach 60. i 70. ubiegłego wieku. Zmarł w 2005 roku. Skarżące, jego żona i dwie córki, skarżyły się głównie na naruszenie ich prawa dostępu do sądu, ponieważ szwajcarskie sądy oddaliły ich roszczenia o odszkodowanie przeciwko pracodawcy zmarłego i władzom krajowym, uzasadniając to przedawnieniem.

Biorąc pod uwagę wyjątkowe okoliczności w niniejszej sprawie, Trybunał uznał, że zastosowanie terminów przedawnienia ograniczyło dostęp skarżących do sądu w stopniu **naruszającym art. 6 § 1** Konwencji. Chociaż Trybunał był przekonany, że zasada prawna dotycząca terminów przedawnienia miała uzasadniony cel, a mianowicie pewność prawną, zauważył jednak, że systematyczne stosowanie tej zasady wobec osób cierpiących na choroby, które mogły zostać zdiagnozowane dopiero wiele lat po zdarzeniach, które je wywołały, pozbawiło te osoby szansy na dochodzenie swoich praw przed sądem. Trybunał uznał zatem, że w przypadkach, w których naukowo udowodniono, że dana osoba nie mogła wiedzieć, że cierpi na określoną chorobę, fakt ten powinien zostać uwzględniony przy obliczaniu terminu przedawnienia.

Karin Andersson i Inni przeciwko Szwecji

25 września 2014 r.

Skarżący byli właścicielami nieruchomości w pobliżu Umeå w północnej Szwecji. W czerwcu 2003 r. rząd szwedzki wydał decyzję zezwalającą na budowę linii kolejowej o długości 10 km na lub w pobliżu ich nieruchomości. Skarżący zarzucili w szczególności, że odmówiono im pełnej kontroli prawnej decyzji rządu zezwalającej na budowę przedmiotowej linii kolejowej.

Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia art. 6 § 1** Konwencji, stwierdzając, że skarżący nie byli w stanie, w żadnym momencie postępowania krajowego, uzyskać pełnej kontroli sądowej decyzji władz, w tym kwestii, czy lokalizacja linii kolejowej narusza ich prawa jako właścicieli nieruchomości. Tym samym, niezależnie od tego, że skarżący zostali uznani za strony przed Naczelnym Sądem Administracyjnym w 2008 r., nie mieli oni dostępu do sądu w celu ustalenia ich praw cywilnych w tej sprawie.

Stichting Landgoed Steenberg i Inni przeciwko Holandii

16 lutego 2021 r.

Nieruchomość i grunt skarżących znajdowały się w bezpośrednim sąsiedztwie toru motocrossowego. Zarząd prowincji opublikował na swojej stronie internetowej zawiadomienie o projekcie decyzji i decyzję o przedłużeniu godzin otwarcia toru, z którymi skarżący nie zapoznali się na czas. Skarżący złożyli następnie odwołanie od tej decyzji po upływie wyznaczonego terminu, które zostało uznane za niedopuszczalne. Skarżący zarzucili, że powiadomienie o projekcie decyzji i decyzji wyłącznie online naruszyło ich prawo dostępu do sądu, ponieważ nie byli świadomi zarówno projektu decyzji, jak i decyzji. Trybunał uznał, że w niniejszej sprawie **nie doszło do naruszenia art. 6 § 1** Konwencji, stwierdzając, w świetle wszystkich okoliczności i zidentyfikowanych zabezpieczeń, że władze krajowe nie przekroczyły marginesu oceny przyznanego państwu i że skarżący nie doznali nieproporcjonalnego ograniczenia ich prawa dostępu do sądu. Trybunał zauważył w szczególności, że system publikacji elektronicznej stosowany przez Zarząd Prowincji stanowił spójny system, który zapewniał właściwą równowagę między interesami całej społeczności w zakresie posiadania bardziej nowoczesnej i skutecznej administracji a interesami skarżących. Zdaniem Trybunału nic nie wskazywało na to, że skarżącym nie

zapewniono jasnej, praktycznej i skutecznej możliwości skomentowania projektu decyzji i zakwestionowania decyzji wydanej przez Zarząd Prowincji.

Niewykonanie prawomocnych orzeczeń sądowych

Kyrtatos przeciwko Grecji

22 maja 2003 r.

Zob. poniżej, punkt „Prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego oraz domu (Artykuł 8 Konwencji)”.

Apanasewicz przeciwko Polsce

3 maja 2011 r.

W 1988 roku właściciel działki sąsiadującej z działką skarżącego wybudował na niej betoniarnię bez pozwolenia na budowę. Zakład został natychmiast uruchomiony i był stopniowo powiększany. W 1989 roku skarżąca wszczęła postępowanie mające na celu usunięcie szkód środowiskowych, które rzekomo poniosła (zanieczyszczenie, różne problemy zdrowotne, niejadalne zbiory itp.) W 2001 r. sąd cywilny nakazał zamknięcie fabryki. Pomimo dwóch postępowań egzekucyjnych - jednego cywilnego, drugiego administracyjnego - fabryka nadal nie została zamknięta w momencie wydania wyroku przez Europejski Trybunał Praw Człowieka. Skarżący zarzucił w szczególności niewykonanie wyroku z 2001 r. nakazującego właścicielowi fabryki jej zamknięcie.

Trybunał stwierdził **naruszenie art. 6 § 1** Konwencji. Uznał, że w szczególności w świetle ogólnego czasu trwania postępowania, braku staranności ze strony władz oraz niewystarczającego wykorzystania przez nie dostępnych środków przymusu, skarżąca nie miała zapewnionej skutecznej ochrony sądowej. W niniejszej sprawie władze polskie pozbawiły postanowienia art. 6 § 1 jakiegokolwiek praktycznego skutku. Następnie zbadał, w jakim stopniu polskie władze wywiązały się ze swoich obowiązków w celu ochrony prawa skarżącej do poszanowania dla jej życia prywatnego i rodzinnego wobec ingerencji spowodowanej działaniami jej sąsiada, i stwierdził, że nawet jeśli władze podjęły pewne środki w tym celu (głównie z powodu inicjatywy skarżącej), pozostały one w całości nieskuteczne. Stąd też stwierdził **naruszenie art. 8** Konwencji.

Bursa Barosu Başkanlığı i Inni przeciwko Turcji

19 czerwca 2018 r.

Skarżący (Bursa Bar Association i Association for the Protection of Nature and the Environment, wraz z 21 osobami fizycznymi) skarżyli się na niewykonanie licznych orzeczeń sądowych uchylających decyzje administracyjne zezwalające na budowę i eksploatację fabryki skrobi na gruntach rolnych w Orhangazi (dzielnica Bursy) przez spółkę amerykańską (Cargill) oraz na przewlekłość postępowania.

Trybunał po pierwsze zauważył, że skarga była dopuszczalna tylko w odniesieniu do sześciu skarżących, a mianowicie tych, którzy aktywnie uczestniczyli w postępowaniu krajowym mającym na celu stwierdzenie nieważności zaskarżonych decyzji administracyjnych i którzy w związku z tym mogli twierdzić, że są ofiarami, w rozumieniu Artykułu 34 (prawo do skargi indywidualnej) Konwencji, zarzucanych naruszeń Konwencji. W odniesieniu do tych sześciu skarżących Trybunał orzekł, że doszło do **naruszenia art. 6 § 1** Konwencji, stwierdzając w szczególności, że władze krajowe, powstrzymując się przez kilka lat od podjęcia niezbędnych środków w celu wykonania szeregu ostatecznych i wykonalnych orzeczeń sądowych, pozbawiły ich skutecznej ochrony sądowej. Trybunał uznał ponadto skargę za **niedopuszczalną** w odniesieniu do pozostałych skarżących.

Prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego oraz domu (Artykuł 8 Konwencji)

Budowa tamy zagrażającej stanowisku archeologicznemu

Ahunbay i Inni przeciwko Turcji

29 stycznia 2019 r. (decyzja w sprawie dopuszczalności)

W tej sprawie pięciu skarżących skarżyło się, że planowana budowa tamy Ilisu zagraża stanowisku archeologicznemu Hasankeyf, miejscu o znaczeniu archeologicznym i kulturowym sprzed ponad 12 000 lat.

Trybunał uznał skargę za **niedopuszczalną** jako niezgodną *ratione materiae* z postanowieniami Konwencji (art. 35 §§ 3 (a) i 4). Trybunał zauważył w szczególności, że do tej pory nie istniał żaden europejski konsensus, ani nawet tendencja wśród państw członkowskich Rady Europy, która umożliwiłaby wywnioskowanie z postanowień Konwencji, że istnieje powszechne indywidualne prawo do ochrony tej czy innej części dziedzictwa kulturowego, o co wnioskowano w skardze.

Zagrożenia dla środowiska i dostęp do informacji

Guerra i Inni przeciwko Włochom

19 lutego 1998 r.

Skarżący mieszkali w odległości około kilometra od fabryki chemicznej produkującej nawozy. Wypadki spowodowane nieprawidłowym działaniem zdarzały się już w przeszłości, najpoważniejszy z nich miał miejsce w 1976 roku, kiedy eksplodowała wieża oczyszczająca gazy syntezy amoniaku, umożliwiając wyciek kilku ton węgla potasu i roztworu wodorowęglanu, zawierających trójtlenek arsenu. Sto pięćdziesiąt osób zostało przyjętych do szpitala z ostrym zatruciem arsenikiem. Skarżący zarzucali w szczególności, że brak praktycznych środków, w szczególności w celu zmniejszenia poziomu zanieczyszczenia i zagrożeń poważnymi wypadkami wynikającymi z działalności fabryki, naruszył ich prawo do poszanowania życia i integralności fizycznej. Skarżący zarzucili również, że nie poinformowanie społeczeństwa przez odpowiednie władze o zagrożeniach i procedurach, które należy stosować w przypadku poważnej awarii, naruszyło ich prawo do wolności informacji.

Trybunał orzekł, że doszło do **naruszenia art. 8** Konwencji, stwierdzając, że państwo włoskie nie wywiązało się ze swojego obowiązku zapewnienia skarżącym prawa do poszanowania ich życia prywatnego i rodzinnego. Trybunał powtórzył w szczególności, że poważne zanieczyszczenie środowiska może wpływać na samopoczucie jednostek i uniemożliwiać im korzystanie z ich domów w taki sposób, aby negatywnie wpływać na ich życie prywatne i rodzinne. W przedmiotowej sprawie skarżący czekali aż do zaprzestania produkcji nawozów w 1994 r. na istotne informacje, które umożliwiłyby im ocenę ryzyka, na jakie mogliby być narażeni oni i ich rodziny, gdyby nadal mieszkali w mieście szczególnie narażonym na niebezpieczeństwo w razie wypadku w fabryce. Mając na uwadze swój wniosek, że doszło do naruszenia Artykułu 8, Trybunał uznał za zbędne rozpatrywanie sprawy również na podstawie Artykułu 2 (prawo do życia) Konwencji.

McGinley i Egan przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

9 czerwca 1998 r.

W latach 1952-1967 Wielka Brytania przeprowadziła szereg atmosferycznych testów broni nuklearnej na Oceanie Spokojnym i w Maralinga w Australii, w których wzięło udział ponad 20 000 żołnierzy. Wśród tych testów było sześć detonacji na Wyspie Bożego Narodzenia na Oceanie Spokojnym broni wielokrotnie potężniejszej niż ta zrzucona w Hiroszimie i Nagasaki. Skarżący byli żołnierzami, którzy byli obecni na Wyspie Bożego Narodzenia w tym okresie. Skarżyli się w szczególności na niedostępność dokumentów, które pomogłyby im ustalić, czy istniał jakikolwiek związek między ich problemami zdrowotnymi a narażeniem na promieniowanie.

Trybunał zauważył w szczególności, że w przypadku, gdy rząd angażuje się w niebezpieczne działania, które mogą mieć ukryte negatywne konsekwencje dla zdrowia osób zaangażowanych w takie działania, poszanowanie życia prywatnego i rodzinnego zgodnie z art. 8 Konwencji wymaga ustanowienia skutecznej i dostępnej procedury, która umożliwi takim osobom uzyskanie wszelkich istotnych i odpowiednich informacji. W przedmiotowej sprawie Trybunał zauważył, że Wielka Brytania zapewniła procedurę, która umożliwiłaby skarżącym zażądanie dokumentów odnoszących się do twierdzenia Ministra Obrony, że nie byli oni niebezpiecznie narażeni na promieniowanie, oraz że nie było dowodów sugerujących, że procedura ta nie byłaby skuteczna w zapewnieniu ujawnienia żądanych dokumentów. Jednakże żaden ze skarżących nie zdecydował się skorzystać z tej procedury lub, zgodnie z dowodami przedstawionymi Trybunałowi, zwrócić się do właściwych organów w jakimkolwiek innym czasie o przedstawienie przedmiotowych dokumentów. W tych okolicznościach Trybunał uznał, że Wielka Brytania wypełniło swój pozytywny obowiązek wynikający z **art. 8** w stosunku do skarżących. Uznał zatem, że **nie doszło do naruszenia** tego przepisu. Trybunał uznał ponadto, że **nie doszło do naruszenia art. 6 § 1** (prawo do rzetelnego procesu sądowego) Konwencji w odniesieniu do skargi skarżących, że odmówiono im skutecznego dostępu do sądu.

Roche przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

19 października 2005 r. (Wyrok Wielkiej Izby)

Skarżący został zwolniony z armii brytyjskiej pod koniec lat 60-tych. W latach 80. rozwinęło się u niego wysokie ciśnienie krwi, a później cierpiał na nadciśnienie, zapalenie oskrzeli i astmę oskrzelową. Został zarejestrowany jako inwalida i utrzymywał, że jego problemy zdrowotne były wynikiem jego udziału w testach gazu musztardowego i nerwowego przeprowadzonych pod auspicjami Brytyjskich Sił Zbrojnych w Porton Down Barracks (Anglia) w latach 60-tych. Skarżący zarzucił w szczególności, że nie miał dostępu do wszystkich istotnych i odpowiednich informacji, które pozwoliłyby mu ocenić ryzyko, na jakie był narażony podczas udziału w tych testach.

Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia art. 8** Konwencji, stwierdzając, że w ogólnych okolicznościach Wielka Brytania nie wypełniła swojego pozytywnego obowiązku zapewnienia skutecznej i dostępnej procedury umożliwiającej skarżącemu dostęp do wszystkich istotnych i odpowiednich informacji, które pozwoliłyby mu ocenić ryzyko, na jakie był narażony podczas udziału w testach. Trybunał zauważył w szczególności, że osoba taka jak skarżący, która konsekwentnie dążyła do takiego ujawnienia niezależnie od jakiegokolwiek postępowania sądowego, nie powinna być zobowiązana do prowadzenia postępowania sądowego w celu uzyskania ujawnienia. Ponadto usługi informacyjne i badania zdrowotne zostały uruchomione dopiero prawie 10 lat po rozpoczęciu przez skarżącego poszukiwań dokumentacji i po złożeniu przez niego wniosku do Trybunału. W niniejszej sprawie Trybunał uznał ponadto, że **nie doszło do naruszenia Artykułu 6 § 1** (prawo do rzetelnego procesu sądowego) Konwencji, **naruszenia Artykułu 1** (ochrona własności) **Protokołu nr 1** do Konwencji, **naruszenia Artykułu 14** (zakaz dyskryminacji) Konwencji **w związku z Artykułem 6 i Artykułem 1 Protokołu nr 1**, **naruszenia Artykułu 13** (prawo do skutecznego środka odwoławczego) **Konwencji w związku z Artykułem 6 i Artykułem 1 Protokołu nr 1 oraz naruszenia Artykułu 10** (wolność wyrażania opinii) Konwencji.

Vilnes i Inni przeciwko Norwegii

5 grudnia 2013

Sprawa ta dotyczyła skarg byłych nurków, którzy twierdzili, że zostali niepełnosprawni w wyniku nurkowania na Morzu Północnym dla firm naftowych w pionierskim okresie poszukiwań ropy naftowej (od 1965 do 1990 r.). Wszyscy skarżący zarzucili, że Norwegia nie podjęła odpowiednich kroków w celu ochrony zdrowia i życia nurków głębinowych podczas pracy na Morzu Północnym oraz, w przypadku trzech skarżących, w ośrodkach badawczych. Wszyscy zarzucali również, że państwo nie dostarczyło im odpowiednich informacji na temat ryzyka związanego zarówno z nurkowaniem głębinowym, jak i nurkowaniem testowym.

Trybunał orzekł, że doszło do **naruszenia art. 8** Konwencji ze względu na brak zapewnienia przez władze norweskie, że skarżący otrzymali istotne informacje umożliwiające im ocenę ryzyka dla ich zdrowia i życia wynikającego z korzystania z tabel szybkiej dekompresji. W świetle roli władz w wydawaniu zezwoleń na operacje nurkowe i ochronie bezpieczeństwa nurków, a także niepewności i braku konsensusu naukowego w tym czasie w odniesieniu do długoterminowych skutków choroby dekompresyjnej, Trybunał stwierdził w szczególności, że wymagane było bardzo ostrożne podejście. Byłoby rozsądne, gdyby władze podjęły środki ostrożności polegające na zapewnieniu, że firmy przestrzegały pełnej przejrzystości w zakresie tabel nurkowych i że nurkowie otrzymali informacje na temat różnic między tabelami oraz obaw o ich bezpieczeństwo i zdrowie, których potrzebowali, aby umożliwić im ocenę ryzyka i wyrażenie świadomej zgody. Fakt, że kroki te nie zostały podjęte, oznaczał, że Norwegia nie wywiązała się ze swojego obowiązku zapewnienia skarżącym prawa do poszanowania ich życia prywatnego. Trybunał orzekł ponadto, że **nie doszło do naruszenia Artykułu 2** (prawo do życia) lub **Artykułu 8** Konwencji w odniesieniu do pozostałych skarg skarżących dotyczących niezapobieżenia przez władze zagrożeniu ich zdrowia i życia oraz że **nie doszło do naruszenia Artykułu 3** (zakaz nieludzkiego lub poniżającego traktowania) Konwencji.

Brincat i Inni przeciwko Malcie

24 lipca 2014 r.

Sprawa ta dotyczyła pracowników stoczni remontowych, którzy byli narażeni na działanie azbestu przez wiele dziesięcioleci, począwszy od lat 50. do początku XXI wieku, co doprowadziło do ich chorób związanych z azbestem. Skarżący skarżyli się w szczególności na narażenie ich lub ich zmarłych krewnych na działanie azbestu oraz na brak ochrony ze strony rządu maltańskiego przed jego śmiertelnymi skutkami.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia Artykułu 2** (prawo do życia) Konwencji w odniesieniu do skarżących, których krewny zmarł, oraz do **naruszenia Artykułu 8** Konwencji w odniesieniu do pozostałych skarżących. Stwierdzono w szczególności, że biorąc pod uwagę powagę zagrożenia stwarzanego przez azbest i pomimo pola manewru („marginesu oceny”) pozostawionego państwowi w celu decydowania o sposobie zarządzania takim ryzykiem, rząd Malty nie spełnił swoich pozytywnych obowiązków wynikających z Konwencji, nie ustanowił prawa ani nie podjął innych praktycznych środków w celu zapewnienia, że skarżący byli odpowiednio chronieni i informowani o zagrożeniu dla ich zdrowia i życia. W istocie, przynajmniej od wczesnych lat 70-tych, rząd maltański był świadomy lub powinien być świadomy, że pracownicy stoczni mogą cierpieć z powodu konsekwencji wynikających z narażenia na działanie azbestu, jednak do 2003 r. nie podjął żadnych pozytywnych kroków w celu przeciwdziałania temu ryzyku.

Emisja gazów cieplarnianych

Linia wysokiego napięcia

Calancea i Inni przeciwko Republice Mołdawii

6 lutego 2018 r. (decyzja w sprawie dopuszczalności)

Sprawa dotyczy obecności linii wysokiego napięcia przecinającej działkę skarżących, małżeństwa i ich sąsiada.

Trybunał uznał skargę za **niedopuszczalną** jako w sposób oczywisty nieuzasadnioną. Uznał w szczególności, że nie wykazano, iż natężenie pola elektromagnetycznego wytwarzanego przez linię wysokiego napięcia osiągnęło poziom mogący mieć szkodliwy wpływ na sferę prywatną i rodzinną skarżących. Uznał, że w niniejszej sprawie nie został osiągnięty minimalny próg dotkliwości wymagany do stwierdzenia naruszenia art. 8 Konwencji.

Thibaut przeciwko Francji

14 czerwca 2022 (decyzja w sprawie dopuszczalności)

Sprawa ta dotyczyła sprzeciwu wobec planu zastąpienia istniejącej linii energetycznej między Avelin i Gravelle w regionie Nord Pas-de-Calais nową dwutorową linią 400 kV, w większości napowietrzną, składającą się z około 20 kabli wspartych na 78 słupach na wysokości 70 metrów, na odcinku około 30 kilometrów. Skarżący, którzy byli członkami stowarzyszenia Rassemblement pour l'évitement des lignes électriques dans le Nord (RPEL 59), argumentowali, że budowa projektowanej linii elektroenergetycznej najwyższych napięć stworzy zagrożenie dla zdrowia osób mieszkających w jej pobliżu ze względu na powstające pola magnetyczne, a w konsekwencji będzie miała wpływ na ich spokojne korzystanie z ich domów. Skrytykowali oni fakt, że spółka odpowiedzialna za projekt odrzuciła opcję umieszczenia linii pod ziemią i stwierdzili, że nie mogą uniknąć stałego niepokoju spowodowanego narażeniem na to ryzyko poprzez przewodzkę, ponieważ bliskość tej infrastruktury obniżyłaby wartość ich domów i utrudniłaby ich sprzedaż.

Trybunał uznał obie skargi za **niedopuszczalne**, stwierdzając, że przy założeniu, że art. 8 Konwencji miał zastosowanie w niniejszej sprawie, skarga na podstawie tego przepisu była w sposób oczywisty nieuzasadniona. Trybunał zauważył w szczególności, że skarżący nie skarżyli się na wpływ istniejącej infrastruktury na środowisko. Po odrzuceniu przez Conseil d'État ich odwołania od zarządzenia ministerialnego uznającego projekt za leżący w interesie publicznym, skarżący twierdzili przede wszystkim przed Trybunałem, że narażenie na pola elektromagnetyczne generowane przez planowaną linię przesyłową wysokiego napięcia zwiększy ryzyko białaczki u niemowląt. Trybunał zauważył, że skarżący byli dorośli, nie wskazali, czy w ich gospodarstwie domowym są dzieci, a ich dom nie znajdował się w bezpośrednim sąsiedztwie planowanej linii, ale około 115 metrów od niej. Skarżący nie przedstawili żadnych dowodów na to, że projekt narazi ich na działanie pól elektromagnetycznych przekraczających normy krajowe lub międzynarodowe. W związku z tym okazało się, że skarżący nie wykazali, że ukończenie linii energetycznej narazi ich na takie zagrożenie dla środowiska, że ich zdolność do korzystania z życia prywatnego i rodzinnego lub ich domu, chroniona na mocy art. 8 Konwencji, zostanie bezpośrednio i poważnie naruszona.

Zanieczyszczenie przemysłowe

Lopez Ostra przeciwko Hiszpanii

9 grudnia 1994 r.

Miasto, w którym mieszkała skarżąca, charakteryzowało się dużą koncentracją przemysłu skórzanego. Skarżyła się w szczególności na bezczynność władz miejskich w odniesieniu do uciążliwości (zapachy, hałas i zanieczyszczające opary) powodowanych przez zakład przetwarzania odpadów znajdujący się kilka metrów od jej domu. Uznała władze hiszpańskie za odpowiedzialne, twierdząc, że przyjęły bierną postawę. Skarżąca stwierdziła również, że kwestie te były na tyle poważne i spowodowały u niej taki niepokój, że można je zasadnie uznać za poniżające traktowanie.

Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia art. 8** Konwencji, stwierdzając, że państwu hiszpańskiemu nie udało się osiągnąć właściwej równowagi między interesem dobrobytu gospodarczego miasta - posiadania zakładu utylizacji odpadów - a skutecznym korzystaniem przez skarżącą z prawa do poszanowania jej domu oraz życia prywatnego i rodzinnego. Trybunał zauważył w szczególności, że skarżąca i jej rodzina musieli znosić uciążliwości powodowane przez zakład przez ponad trzy lata, zanim przeprowadzili się do domu ze wszystkimi związanymi z tym niedogodnościami. Przeprowadzili się dopiero wtedy, gdy stało się oczywiste, że sytuacja może trwać w nieskończoność i gdy pediatra córki skarżącej zalecił, aby to zrobili. W tych okolicznościach oferta gminy nie mogła zapewnić pełnego zadośćuczynienia za uciążliwości i niedogodności, na które zostali narażeni. Trybunał uznał ponadto, że **nie doszło do naruszenia art. 3** (zakaz nieludzkiego lub poniżającego traktowania) Konwencji, stwierdzając, że warunki, w których skarżąca i jej rodzina żyli przez wiele lat, były z pewnością bardzo trudne, ale nie stanowiły poniżającego traktowania.

Zob. także: **Băcilă przeciwko Rumunii**, wyrok z dnia 30 marca 2010 r.

Taskin i Inni przeciwko Turcji

10 listopada 2004 r.

Sprawa ta dotyczyła udzielenia zezwoleń na eksploatację kopalni złota w Ovacık, w dystrykcie Bergama (Izmir). Skarżący mieszkali w Bergamie lub okolicznych wioskach. Zarzucili oni w szczególności, że zarówno udzielenie przez władze krajowe pozwoleń na eksploatację kopalni złota z wykorzystaniem procesu cyjanizacji, jak i związany z tym proces decyzyjny naruszyły ich prawa wynikające z art. 8 Konwencji.

Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia art. 8** Konwencji, stwierdzając, że Turcja nie wywiązała się ze swojego obowiązku zagwarantowania skarżącym prawa do poszanowania ich życia prywatnego i rodzinnego. Trybunał zauważył w szczególności, że decyzja władz o wydaniu pozwolenia na eksploatację kopalni złota została w maju 1997 r. unieważniona przez Naczelny Sąd Administracyjny, który po rozważeniu konkurujących ze sobą interesów w niniejszej sprawie, oparł swoją decyzję na skutecznym korzystaniu przez skarżących z prawa do życia i prawa do zdrowego środowiska oraz stwierdził, że pozwolenie nie służyło interesowi publicznemu. Jednakże kopalnia złota została zamknięta dopiero w lutym 1998 r., tj. dziesięć miesięcy po wydaniu tego wyroku i cztery miesiące po jego doręczeniu władzom. Co więcej, niezależnie od gwarancji proceduralnych zapewnionych przez tureckie ustawodawstwo i wdrożenia tych gwarancji w drodze orzeczeń sądowych, Rada Ministrów, decyzją z marca 2002 r., która nie została podana do wiadomości publicznej, zezwoliła na kontynuację produkcji w kopalni złota, która rozpoczęła działalność już w kwietniu 2001 roku. Trybunał uznał, że w ten sposób władze pozbawiły gwarancji proceduralnych dostępnych skarżącym jakiegokolwiek użytecznego skutku. W tej sprawie Trybunał uznał również, że doszło do naruszenia Artykułu 6 § 1 (prawo do rzetelnego procesu sądowego w rozsądnym terminie) Konwencji.

Zob. także: **Öçkan i Inni przeciwko Turcji**, wyrok z dnia 28 marca 2006 r.; **Lemke przeciwko Turcji**, wyrok z dnia 5 czerwca 2007 r.

Fadeyeva przeciwko Rosji³

9 czerwca 2005 r.

Skarżąca mieszkała w dużym ośrodku produkcji stali położonym około 300 km na północny wschód od Moskwy. Skarżyła się w szczególności, że działalność huty stali w bliskiej odległości od jej domu zagrażała jej zdrowiu i dobremu samopoczuciu.

Trybunał orzekł, że doszło do **naruszenia art. 8** Konwencji, stwierdzając, że Rosja nie zachowała właściwej równowagi między interesami społeczności a skutecznym korzystaniem przez skarżącą z prawa do poszanowania jej domu i życia prywatnego. Trybunał zauważył w szczególności, że władze rosyjskie zezwoliły na prowadzenie przedsiębiorstwa zanieczyszczającego środowisko w środku gęsto zaludnionego miasta. Ponieważ toksyczne emisje z tego przedsiębiorstwa przekraczały bezpieczne limity ustanowione przez ustawodawstwo krajowe i mogły zagrażać zdrowiu osób mieszkających w pobliżu, władze ustaliły, że pewne terytorium wokół zakładu powinno być wolne od jakichkolwiek mieszkań. Jednakże te środki prawne nie zostały wdrożone w praktyce. Trybunał zauważył, że byłoby zbyt daleko idące stwierdzenie, że państwo lub przedsiębiorstwo zanieczyszczające były zobowiązane do zapewnienia skarżącemu bezpłatnego mieszkania, a w każdym razie nie było rolą Trybunału dyktowanie dokładnych środków, które powinny zostać przyjęte przez Umawiające się Państwa w celu wypełnienia ich pozytywnych obowiązków wynikających z art. 8 Konwencji. Jednak w sprawie skarżącej państwo nie zaoferowało jej żadnego skutecznego rozwiązania, które pomogłoby jej przenieść się z niebezpiecznego obszaru. Ponadto, chociaż przedmiotowe przedsiębiorstwo zanieczyszczające działało z naruszeniem krajowych norm ochrony środowiska, nie było informacji, że państwo opracowało lub zastosowało skuteczne środki, które uwzględniłyby interesy lokalnej ludności dotkniętej zanieczyszczeniem i które byłyby w stanie zmniejszyć zanieczyszczenie przemysłowe do akceptowalnych poziomów.

Zob. także: **Ledyayeva i Inni przeciwko Rosji**, wyrok z dnia 26 października 2006 r.;

³ 16 września 2022 r. Federacja Rosyjska przestała być stroną Konwencji.

[Pavlov przeciwko Rosji](#), wyrok z dnia 11 października 2022 r.

[Giacomelli przeciwko Włochom](#)

2 listopada 2006 r.

Od 1950 roku skarżąca mieszkała w domu położonym 30 metrów od zakładu składowania i przetwarzania „odpadów specjalnych” sklasyfikowanych jako niebezpieczne lub inne niż niebezpieczne, który rozpoczął działalność w 1982 roku. Firma, która zarządzała zakładem, uzyskała następnie pozwolenie na zwiększenie ilości przetwarzanych odpadów i przeprowadzenie „detoksykacji” odpadów niebezpiecznych, procesu, który obejmuje wykorzystanie produktów chemicznych do przetwarzania specjalnych odpadów przemysłowych. Skarżąca skarżyła się, że utrzymujący się hałas i szkodliwe emisje pochodzące z zakładu stanowiły poważne zagrożenie dla jej środowiska i stałe ryzyko dla jej zdrowia i domu.

Trybunał orzekł, że doszło do **naruszenia art. 8** Konwencji, stwierdzając, że Włochom nie udało się osiągnąć właściwej równowagi między interesem społeczności w posiadaniu zakładu utylizacji toksycznych odpadów przemysłowych a skutecznym korzystaniem przez skarżącą z prawa do poszanowania jej domu oraz życia prywatnego i rodzinnego. Zauważył w szczególności, że firma, która zarządzała zakładem, nie została poproszona o przeprowadzenie wcześniejszej oceny oddziaływania na środowisko („OOS”) aż do 1996 r., siedem lat po rozpoczęciu działalności związanej z detoksykacją odpadów przemysłowych. Co więcej, w trakcie procedury OOS Ministerstwo Środowiska dwukrotnie stwierdziło, że działalność zakładu była niezgodna z przepisami dotyczącymi ochrony środowiska ze względu na jego nieodpowiednie położenie geograficzne oraz że istniało szczególne zagrożenie dla zdrowia okolicznych mieszkańców. W związku z tym, nawet zakładając, że w następstwie dekretu OOS wydanego przez Ministerstwo Środowiska w 2004 r. - w którym Ministerstwo wyraziło opinię popierającą dalszą eksploatację zakładu przez spółkę, pod warunkiem, że spełni ona wymogi określone przez Radę Regionalną w celu poprawy warunków jego eksploatacji i monitorowania - podjęto niezbędne kroki w celu ochrony praw skarżącej, faktem pozostawało, że przez kilka lat jej prawo do poszanowania domu było poważnie ograniczone przez niebezpieczną działalność prowadzoną w zakładzie zbudowanym trzydzieści metrów od jej domu.

[Tătar przeciwko Rumunii](#)

27 stycznia 2009 r.

Skarżący, ojciec i syn, zarzucili w szczególności, że proces technologiczny (obejmujący stosowanie cyjanku sodu na wolnym powietrzu) stosowany przez spółkę w działalności wydobywczej złota zagrażał ich życiu. Część działalności firmy znajdowała się w pobliżu domu skarżących. W styczniu 2000 r. doszło tam do wypadku środowiskowego. Badanie przeprowadzone przez Organizację Narodów Zjednoczonych wykazało, że tama została naruszona, uwalniając do środowiska około 100 000 m³ skażonej cyjankiem wody odpadowej. Skarżący skarżyli się również na bezczynność władz w związku z licznymi skargami składanymi przez pierwszego skarżącego na zagrożenie dla ich życia, środowiska i zdrowia jego chorego na astmę syna.

Trybunał orzekł, że doszło do **naruszenia art. 8** Konwencji, stwierdzając, że władze rumuńskie nie dopełniły obowiązku oceny, w zadowalającym stopniu, ryzyka, jakie może pociągać za sobą działalność spółki prowadzącej kopalnię, oraz podjęcia odpowiednich środków w celu ochrony praw zainteresowanych do poszanowania ich życia prywatnego i domów, a bardziej ogólnie ich prawa do korzystania ze zdrowego i chronionego środowiska. W tej sprawie Trybunał przypomniał w szczególności, że zanieczyszczenie środowiska może ingerować w życie prywatne i rodzinne danej osoby, szkodząc jej dobremu samopoczuciu, oraz że państwo ma obowiązek zapewnić ochronę swoich obywateli poprzez regulację wydawania zezwoleń, zakładania, prowadzenia, bezpieczeństwa i monitorowania działalności przemysłowej, zwłaszcza działalności niebezpiecznej dla środowiska i zdrowia ludzkiego. Ponadto zauważył, że w świetle aktualnej wiedzy na ten temat skarżący nie udowodnili istnienia związku przyczynowego między narażeniem na cyjanek sodu a astmą. Zauważył jednak, że spółka była w stanie kontynuować swoją działalność przemysłową po wypadku ze stycznia 2000 r., z

naruszeniem zasady ostrożności, zgodnie z którą brak pewności w odniesieniu do aktualnej wiedzy naukowej i technicznej nie może uzasadniać opóźnienia ze strony państwa w przyjęciu skutecznych i proporcjonalnych środków. Trybunał wskazał również, że władze muszą zapewnić publiczny dostęp do wniosków z dochodzeń i badań, powtarzając, że państwo ma obowiązek zagwarantować członkom społeczeństwa prawo do udziału w procesie decyzyjnym dotyczącym kwestii środowiskowych.

Dubetska i Inni przeciwko Ukrainie

10 lutego 2011 r.

W tej sprawie skarżący skarżyli się, że ich zdrowie ucierpiało, a ich dom i środowisko życia zostały zniszczone w wyniku działalności państwowej kopalni węgla działającej w pobliżu ich domów. Podnieśli również, że władze ukraińskie nie zrobiły nic, aby zaradzić tej sytuacji.

Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia art. 8** Konwencji. Trybunał zauważył w szczególności, że władze ukraińskie były świadome negatywnego wpływu kopalni i fabryki na środowisko, ale ani nie przesiedliły skarżących, ani nie znalazły innego rozwiązania w celu zmniejszenia zanieczyszczenia do poziomu, który nie byłby szkodliwy dla osób mieszkających w pobliżu obiektów przemysłowych. Ponadto, pomimo prób ukarania dyrektora fabryki oraz nakazania i doprowadzenia do przesiedlenia skarżących, a także pomimo tego, że do 2009 r. zbudowano scentralizowany akwedukt zapewniający wystarczające dostawy świeżej wody pitnej dla skarżących, przez 12 lat władze nie znalazły skutecznego rozwiązania sytuacji skarżących. Trybunał orzekł również, że stwierdzając naruszenie art. 8, nałożył na rząd Ukrainy obowiązek podjęcia odpowiednich środków w celu poprawy sytuacji skarżących.

Apanasewicz przeciwko Polsce

3 maja 2011 r.

Zob. powyżej, punkt „Prawo do rzetelnego procesu sądowego (Artykuł 6 Konwencji)“.

Porównaj na przykład z: **Koceniak przeciwko Polsce**, decyzja w zakresie dopuszczalności z dnia 17 czerwca 2014 r.

Cordella i inni przeciwko Włochom

24 stycznia 2019 r.

W tej sprawie 180 skarżących - którzy mieszkali lub mieszkali w gminie Taranto lub na obszarach sąsiednich - skarżyło się na wpływ toksycznych emisji z huty stali Ilva w Taranto na środowisko i ich zdrowie. Twierdzili oni w szczególności, że państwo nie przyjęło środków prawnych i ustawowych w celu ochrony ich zdrowia i środowiska oraz że nie dostarczyło im informacji dotyczących zanieczyszczenia i związanego z nim ryzyka dla ich zdrowia. Skarżący zarzucili również nieskuteczność krajowych środków odwoławczych.

Trybunał uznał, że 19 skarżących nie miało statusu ofiary, ponieważ nie mieszkali w jednym z miast sklasyfikowanych jako obciążone wysokim ryzykiem środowiskowym (Taranto, Crispiano, Massafra, Montemesola i Statte) i nie wykazali, że zostali osobiście dotknięci skarżoną sytuacją. W odniesieniu do pozostałych skarżących Trybunał uznał, że **doszło do naruszenia art. 8 i art. 13** (prawo do skutecznego środka odwoławczego) Konwencji. Trybunał stwierdził w szczególności, że utrzymywanie się sytuacji zanieczyszczenia środowiska zagrażało zdrowiu skarżących i, bardziej ogólnie, całej ludności mieszkającej na zagrożonych obszarach. Stwierdził również, że władze krajowe nie podjęły wszystkich niezbędnych środków w celu zapewnienia skutecznej ochrony prawa skarżących do poszanowania ich życia prywatnego. Wreszcie Trybunał uznał, że skarżący nie dysponowali skutecznym środkiem odwoławczym umożliwiającym im wniesienie do władz krajowych skarg dotyczących faktu, że niemożliwe było uzyskanie środków zapewniających odkażenie odpowiednich obszarów. Ponadto, zgodnie z **art. 46** (moc wiążąca i wykonanie wyroków) Konwencji, Trybunał powtórzył, że do Komitetu Ministrów Rady Europy należy wskazanie rządowi włoskiemu środków, które należy podjąć w celu zapewnienia wykonania jego wyroku, wskazując jednocześnie, że prace mające na celu oczyszczenie fabryki i regionu dotkniętego zanieczyszczeniem środowiska są niezbędne i pilne oraz że plan ochrony środowiska zatwierdzony przez władze krajowe, który określa

niezbędne środki i działania w celu zapewnienia ochrony środowiska i zdrowia ludności, powinien zostać wdrożony tak szybko, jak to możliwe.

Zob. także: [A.A. i inni przeciwko Włochom \(nr 37277/16\)](#), wyrok (Komitet) z dnia 5 maja 2022 r.; [Perelli i inni przeciwko Włochom](#), wyrok (Komitet) z dnia 5 maja 2022 r.; [Ardimento i inni przeciwko Włochom](#), wyrok (Komitet) z dnia 5 maja 2022 r.; [Briganti i inni przeciwko Włochom](#), wyrok (Komitet) z dnia 5 maja 2022 r.

Skarga oczekująca na rozpatrzenie

[Greenpeace Nordic i Inni przeciwko Turcji \(skarga nr 34068/21\)](#)

Skarga zakomunikowana norweskiemu rządowi 16 grudnia 2021 r.

Sprawa dotyczy decyzji o wydaniu licencji na poszukiwanie ropy naftowej na części norweskiego szelfu kontynentalnego.

Trybunał powiadomił Rząd Norwegii o skardze i zadał stronom pytania na podstawie Artykułu 34 (prawo do skargi indywidualnej), Artykułu 2 (prawo do życia), Artykułu 8 (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego oraz domu), Artykułu 13 (prawo do skutecznego środka odwoławczego) i Artykułu 14 (zakaz dyskryminacji) Konwencji.

Anteny telefonów komórkowych

[Luginbühl przeciwko Szwajcarii](#)

17 stycznia 2006 r. (decyzja w sprawie dopuszczalności)

Skarżąca argumentowała, jako osoba szczególnie wrażliwa na emisje spowodowane zjawiskiem promieniowania elektromagnetycznego, że jest ofiarą uszczerbku na zdrowiu spowodowanego planowaną instalacją, w miejscu jej zamieszkania, masztu telefonii komórkowej

Trybunał uznał skargę za **niedopuszczalną** jako w sposób oczywisty nieuzasadnioną. Uwzględniając w szczególności rozszerzony margines oceny przysługujący państwu w takich sprawach oraz interes nowoczesnego społeczeństwa, jakim jest kompleksowa sieć telefonii komórkowej, Trybunał uznał, że obowiązek podjęcia dalszych środków w celu ochrony praw skarżącej nie może być uznany za rozsądny lub właściwy. Trybunał stwierdził, że władze szwajcarskie zachowały właściwą równowagę między konkurującymi interesami. Właściwe organy dołożyły starań, aby monitorować rozwój nauki w takich kwestiach i okresowo badać obowiązujące progi. Ponadto, ponieważ federalna ustawa o ochronie środowiska przewidywała, że Rada Federalna musi wziąć pod uwagę wpływ emisji na kategorie szczególnie wrażliwych osób, Trybunał zauważył, że ta podstawa ustawowa pozwoliłaby, gdyby pewnego dnia okazało się, że maszty telefonii komórkowej rzeczywiście stanowią zagrożenie dla zdrowia publicznego, na podjęcie odpowiednich środków w celu ochrony najbardziej wrażliwych osób, w szczególności przed zjawiskiem promieniowania elektromagnetycznego.

Zanieczyszczenie hałasem

Hałas ruchu lotniczego i samolotów

[Powell i Rayner przeciwko Zjednoczonemu Królestwu](#)

21 lutego 1990 r.

Skarżący, którzy mieszkali w sąsiedztwie portu lotniczego Heathrow podnieśli, że dopuszczalny poziom hałasu w tym miejscu jest nie do zaakceptowania, a działania podjęte przez Rząd celem jego zmniejszenia są niewystarczające.

Trybunał zauważył, że w każdym przypadku, choć w bardzo różnym stopniu, hałas generowany przez samoloty korzystające z lotniska Heathrow miał negatywny wpływ na jakość życia prywatnego skarżącego i zakres korzystania z udogodnień jego domu. Wskazał jednak również, że istnienie dużych międzynarodowych portów lotniczych, nawet w gęsto zaludnionych obszarach miejskich, oraz rosnące wykorzystanie samolotów odrzutowych stało się konieczne w interesie dobrobytu gospodarczego kraju. Odpowiedzialne władze wprowadziły ponadto szereg środków mających na celu kontrolę,

ograniczenie i zrekomensowanie hałasu powodowanego przez samoloty na lotnisku Heathrow i w jego pobliżu. W sprawie skarżących Trybunał uznał, że nie można twierdzić, że rząd Wielkiej Brytanii przekroczył przyznany mu margines oceny lub naruszył właściwą równowagę wymaganą na mocy art. 8 Konwencji. Trybunał uznał zatem, że **nie doszło do naruszenia art. 13** (prawo do skutecznego środka odwoławczego) Konwencji **w odniesieniu do roszczeń** któregośkolwiek ze **skarżących na podstawie art. 8**, ponieważ w odniesieniu do żadnego ze skarżących nie przedstawiono uzasadnionego zarzutu naruszenia art. 8 ani uprawnienia do środka odwoławczego na podstawie art. 13.

Hatton i Inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

8 lipca 2003 r. (Wielka Izba)

Skarżący, spośród których wszyscy mieszkali w pobliżu portu lotniczego Heathrow, twierdzili, że polityka rządu Zjednoczonego Królestwa dotycząca nocnych lotów na lotnisku Heathrow doprowadziła do naruszenia ich praw wynikających z art. 8 Konwencji. Skarżący zarzucali w szczególności, że ich zdrowie ucierpiało w wyniku regularnych przerw w śnie spowodowanych przez nocne samoloty. Twierdzili również, że odmówiono im skutecznego krajowego środka odwoławczego w odniesieniu do tej skargi.

W tej sprawie Trybunał zauważył, że odpowiedzialność państwa w sprawach dotyczących środowiska może również wynikać z braku regulacji prywatnego przemysłu w sposób zapewniający właściwe poszanowanie praw zapisanych w art. 8 Konwencji. Jednakże, odchodząc od podejścia Izby⁴, Wielka Izba orzekła, że **nie doszło do naruszenia art. 8** Konwencji, stwierdzając w szczególności, że Wielka Brytania nie przekroczyła swojego marginesu oceny, nie zachowując właściwej równowagi między prawem jednostek dotkniętych tymi regulacjami do poszanowania ich życia prywatnego i domu a sprzecznymi interesami innych i społeczności jako całości. Chociaż Trybunał nie mógł dojść do wniosku, czy polityka z 1993 r. dotycząca nocnych lotów na lotnisku Heathrow rzeczywiście doprowadziła do wzrostu hałasu w nocy, stwierdził, że istniał interes gospodarczy w utrzymaniu pełnej obsługi nocnych lotów, że tylko niewielki odsetek ludzi ucierpiał z powodu hałasu i że ceny mieszkań nie spadły, a skarżący mogli przenieść się gdzie indziej bez strat finansowych. W odniesieniu do kwestii, czy skarżący mieli środek odwoławczy na poziomie krajowym w celu wyegzekwowania swoich praw wynikających z Konwencji, Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia Artykułu 13** (prawo do skutecznego środka odwoławczego) Konwencji. Rzeczywiście było jasne, że zakres kontroli sądów krajowych był w tym czasie ograniczony do zbadania, czy władze działały nieracjonalnie, niezgodnie z prawem lub w sposób oczywiście nieuzasadniony (klasyczne angielskie koncepcje prawa publicznego), a przed wejściem w ustawy o prawach człowieka z 1998 r. sądy nie były w stanie rozważyć, czy rzekomy wzrost liczby lotów nocnych stanowił uzasadnione ograniczenie prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego lub domów osób mieszkających w pobliżu lotniska Heathrow.

Flamenbaum i Inni przeciwko Francji

13 grudnia 2012 r.

Skarżący byli właścicielami lub współwłaścicielami domów położonych w lesie Saint-Gatien lub w jego pobliżu, znajdującym się niedaleko nadmorskich kurortów na wybrzeżu Normandii i sklasyfikowanym jako obszar naturalny, który jest szczególnie interesujący pod względem ekologii, fauny i flory. Wszystkie te domy znajdowały się w odległości od 500 do 2500 metrów od głównego pasa startowego lotniska w Deauville. Skarżyli się oni w szczególności na hałas spowodowany rozbudową głównego pasa startowego lotniska oraz na niedociągnięcia w związanym z tym procesie decyzyjnym. Skarżyli się również na spadek wartości rynkowej ich nieruchomości w wyniku rozbudowy pasa startowego oraz na koszty izolacji, które musieli ponieść.

Trybunał zauważył w szczególności, że sądy krajowe uznały charakter projektu jako leżący

⁴ Hatton i Inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu, wyrok (Izba) z dnia 2 października 2001 r. W dniu 19 grudnia 2001 r. Rząd Zjednoczonego Królestwa złożył wniosek, zgodnie z art. 43 (przekazanie sprawy do Wielkiej Izby) Konwencji, o przekazanie sprawy do Wielkiej Izby. Panel Wielkiej Izby przyjął ten wniosek w dniu 27 marca 2002 r.

w interesie publicznym oraz że rząd francuski ustalił uzasadniony cel – dobrobyt gospodarczy regionu. W sprawie skarżących Trybunał uznał, że nie doszło do naruszenia art. 8 Konwencji. Biorąc pod uwagę środki podjęte przez władze w celu ograniczenia wpływu hałasu na lokalnych mieszkańców, stwierdził, że władze zachowały właściwą równowagę między konkurującymi interesami. Trybunał nie dopatrzył się również żadnych uchybień w procesie decyzyjnym. Trybunał uznał również, że nie doszło do naruszenia Artykułu 1 (ochrona własności) Protokołu nr 1 do Konwencji, ponieważ skarżący nie wykazali istnienia naruszenia ich prawa do pokojowego korzystania z ich własności.

Hałas sąsiedzki

Moreno Gómez przeciwko Hiszpanii

16 listopada 2004 r.

Skarżąca skarżyła się na hałas i zakłócenia w nocy powodowane przez kluby nocne w pobliżu jej domu. Twierdziła, że władze hiszpańskie są za to odpowiedzialne, a wynikające z tego zanieczyszczenie hałasem stanowi naruszenie jej prawa do poszanowania jej domu. Biorąc pod uwagę natężenie hałasu, w nocy i przekraczające dozwolone poziomy, oraz fakt, że trwał on przez wiele lat, Trybunał stwierdził, że doszło do naruszenia praw chronionych na mocy art. 8 Konwencji. Chociaż Rada Miejska wykorzystwała swoje uprawnienia w tej dziedzinie do przyjęcia środków (takich jak ustawa dotycząca hałasu i wibracji), które co do zasady powinny być adekwatne do zapewnienia poszanowania gwarantowanych praw, tolerowała, a tym samym przyczyniła się do powtarzającego się lekceważenia zasad, które sama ustanowiła w danym okresie. W tych okolicznościach, stwierdzając, że skarżąca doznała poważnego naruszenia prawa do poszanowania jej domu w wyniku niepodjęcia przez władze działań mających na celu zaradzenie zakłóceniom ciszy nocnej, Trybunał orzekł, że Hiszpania nie wywiązała się ze swojego pozytywnego obowiązku zagwarantowania jej prawa do poszanowania jej domu i życia prywatnego, z naruszeniem art. 8 Konwencji.

Zob. także: **Cuenca Zarzoso przeciwko Hiszpanii**, wyrok z dnia 16 stycznia 2018 r.

Mileva i Inni przeciwko Bułgarii

25 listopada 2010 r.

Sprawa ta dotyczyła hałasu i uciążliwości spowodowanych prowadzeniem klubu komputerowego w budynku, w którym mieszkali skarżący. Skarżący skarżyli się w szczególności na brak podjęcia przez władze wszelkich możliwych działań w celu powstrzymania hałasu i uciążliwości.

Trybunał uznał, że doszło do naruszenia art. 8 Konwencji, stwierdzając, że Bułgaria nie podeszła do sprawy z należytą starannością, a tym samym nie wywiązała się z pozytywnego obowiązku zapewnienia skarżącym poszanowania ich domów oraz życia prywatnego i rodzinnego. W szczególności, pomimo otrzymania wielu skarg i świadomości, że klub działał bez niezbędnej licencji, policja i władze miejskie nie podjęły działań w celu ochrony dobrego samopoczucia skarżących w ich domach. Przykładowo, mimo że organy nadzoru budowlanego w lipcu 2002 r. zakazały wykorzystywania mieszkania jako klubu komputerowego, ich decyzja nigdy nie została wykonana, częściowo w wyniku dwóch decyzji sądu o zawieszeniu jej wykonania i nadmiernej przewlekłości tych postępowań. Ponadto, dopiero w listopadzie 2003 r., około dwa i pół roku po rozpoczęciu działalności klubu, gmina nałożyła warunek wymagający od menedżerów klubu, aby klienci wchodzili do klubu tylnymi drzwiami. Warunek ten został całkowicie zignorowany przez klub, a skarżący twierdzili, że w żadnym razie nie mógł zostać spełniony, biorąc pod uwagę układ budynku.

Zammit Maempel i Inni przeciwko Malcie

22 listopada 2011 r.

Skarżąca rodzina stwierdziła, że wydawanie zezwoleń na pokazy sztucznych ogni, które odbywały się dwa razy w roku, każdego roku, w pobliżu ich domu, naruszało ich prawa chronione na mocy art. 8 Konwencji i zagrażało ich życiu i mieniu.

Trybunał zauważył, że hałas wytwarzany przez fajerwerki wpłynął na stan fizyczny i psychiczny skarżących, którzy byli na niego narażeni, a w konsekwencji ich prawo do poszanowania życia prywatnego i domu zostało zakłócone w stopniu wystarczającym do uznania ich skargi za dopuszczalną na podstawie art. 8 Konwencji. Trybunał uznał jednak, że w sprawie skarżących **nie doszło do naruszenia art. 8**. Trybunał zauważył w szczególności, że poziom hałasu mógł uszkodzić słuch co najmniej jednego ze skarżących. Jednocześnie nie istniało rzeczywiste i bezpośrednie zagrożenie dla życia lub integralności osobistej skarżących. Puszczanie fajerwerków uszkodziło również mienie skarżących, chociaż szkody były minimalne i odwracalne. Ponadto władze maltańskie były świadome niebezpieczeństw związanych z fajerwerkami i wprowadziły system, dzięki któremu ludzie i nieruchomości były w pewnym stopniu chronione. Wreszcie, skarżący nabyli nieruchomość świadomi sytuacji, na którą się skarżyli.

Chis przeciwko Rumunii

9 września 2014 r. (decyzja w sprawie dopuszczalności)

Skarżący powoływał się w szczególności na swoje prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego w związku z otwarciem kilku barów w jego budynku.

Trybunał uznał skargę za **niedopuszczalną**, stwierdzając, że nie ustalono, czy w niniejszej sprawie został osiągnięty minimalny próg powagi wymagany do zastosowania art. 8 Konwencji. Nawet zakładając, że próg ten został osiągnięty, Trybunał zauważył, że władze rumuńskie wywiązały się ze swojego obowiązku ochrony prawa skarżącego do poszanowania jego życia prywatnego i rodzinnego przed ingerencją spowodowaną przez bary w jego budynku. W związku z tym, po wielokrotnych skargach skarżącej i stowarzyszenia właścicieli, właściwe służby miejskie i prywatne laboratorium przeprowadziły techniczne pomiary poziomu hałasu, a zgodnie z uzyskanymi wynikami poziom hałasu nie wpływał znacząco na jakość życia mieszkańców budynku.

Zob. także: **Frankowski i Inni przeciwko Polsce**, decyzja z dnia 20 września 2011 r.

Yevgeniy Dmitriyev przeciwko Rosji⁵

1 grudnia 2020 r.

Mieszkanie skarżącego znajdowało się nad piwnicą zajmowaną przez lokalny posterunek policji i cele aresztu tymczasowego. Skarżący skarżył się do różnych organów na hałas i inne uciążliwości pochodzące z posterunku i cel, zanim sprzedał i wyprowadził się z nieruchomości w 2008 roku. Skarżący twierdził w szczególności, że hałas i inne uciążliwości pochodzące z posterunku policji przez ponad 13 lat naruszały jego prawo do poszanowania życia prywatnego i domu.

Trybunał orzekł, że doszło do **naruszenia art. 8 Konwencji**, stwierdzając, że państwu rosyjskiemu nie udało się osiągnąć właściwej równowagi między interesem lokalnej społeczności w korzystaniu z ochrony spokoju i bezpieczeństwa publicznego oraz skutecznego wdrażania prawa przez siły policyjne, a skutecznym korzystaniem przez skarżącego z jego prawa do poszanowania jego życia prywatnego i domu. Trybunał zauważył w szczególności, że już w 1996 r. skarżący zaalarmował władze o problemach w jego budynku mieszkalnym spowodowanych działalnością komisariatu policji. Jednakże, mimo że szef lokalnego departamentu policji przyznał, że posterunek policji mieścił się w budynku „nieprzeznaczonym do tego celu”, nie podjęto żadnych dalszych działań w tym zakresie, a skarżący został poinformowany, że przeniesienie posterunku policji nie było w rzeczywistości możliwe. Trybunał zauważył również, że nawet jeśli w 2006 r. władze państwowe zostały uświadomione przez jeden z ich własnych organów, że naruszają normy i przepisy sanitarne obowiązujące w tym czasie, nie podjęto żadnych rzeczywistych działań w celu zmniejszenia uciążliwości, z powodu których cierpiał skarżący, a proces przeniesienia komisariatu policji nakazany przez sąd krajowy jako rozwiązanie został nadmiernie przedłużony do 2008 roku. Co więcej, sytuacja ta trwała przez trzynaście lat w odniesieniu do skarżącego i spowodowała, że skarżący uznał się za zobowiązanego do sprzedaży swojego mieszkania i przeniesienia się do innego mieszkania, które kupił za własne środki finansowe.

⁵ 16 września 2022 r. Federacja Rosyjska przestała być stroną Konwencji.

Hałas ruchu drogowego

Deés przeciwko Węgrom

9 listopada 2010 r.

Sprawa ta dotyczyła uciążliwości spowodowanych dużym natężeniem ruchu na ulicy położonej w pobliżu autostrady, na której pobierana jest opłata za przejazd. Skarżący zarzucił, że ze względu na hałas, zanieczyszczenie i nieprzyjemny zapach powodowane przez duży ruch na jego ulicy, jego dom stał się prawie niezdatny do zamieszkania. Skarżący zarzucił również, że czas trwania postępowania sądowego w tej sprawie był zbyt długi.

W sprawie skarżącego władze węgierskie zostały wezwane do zachowania równowagi między interesami użytkowników dróg i lokalnych mieszkańców. Uznając złożoność zadań władz w zakresie zajmowania się kwestiami infrastrukturalnymi, potencjalnie wymagającymi znacznego czasu i zasobów, Trybunał uznał, że środki podejmowane przez władze konsekwentnie okazywały się niewystarczające, narażając skarżącego na nadmierne zakłócenia hałasu przez znaczny okres czasu i nakładając na niego nieproporcjonalne indywidualne obciążenie. Chociaż wibracje lub hałas powodowane przez ruch drogowy nie były na tyle znaczące, aby spowodować uszkodzenie domu skarżącego, hałas, zgodnie z pomiarami ekspertów, przekroczył ustawowy poziom o 12-15%. Istniała zatem bezpośrednia i poważna uciążliwość, która wpłynęła na ulicę, przy której mieszkał skarżący i uniemożliwiła mu korzystanie z domu. Trybunał uznał zatem, że doszło do **naruszenia art. 8** Konwencji, stwierdzając, że Węgry nie wywiązały się ze swojego pozytywnego obowiązku zagwarantowania skarżącemu prawa do poszanowania jego domu i życia prywatnego. Trybunał uznał również, że doszło do **naruszenia art. 6 § 1** Konwencji (prawo do rzetelnego procesu sądowego w rozsądnym terminie) ze względu na długość postępowania.

Grimkovskaya przeciwko Ukrainie

21 lipca 2011 r.

Skarżąca skarżyła się w szczególności na zmianę przebiegu autostrady w 1998 r. przez jej ulicę o szerokości sześciu metrów, położoną w dzielnicy mieszkalnej i całkowicie nieodpowiednią dla ruchu ciężkiego. Skarżąca stwierdziła również, że władze miejskie nie zapewniły regularnego monitorowania ulicy w celu ograniczenia zanieczyszczeń i innych uciążliwości.

Trybunał uznał, że doszło do naruszenia Artykułu 8 Konwencji. Zauważywszy, że zajmowanie się kwestiami infrastrukturalnymi jest trudnym zadaniem wymagającym znacznego czasu i zasobów ze strony państw oraz że rządy nie mogą być pociągnięte do odpowiedzialności za samo zezwolenie na przejazd ciężkiego ruchu przez zaludnione obszary mieszkalne, Trybunał zauważył w szczególności, że rząd ukraiński nie przeprowadził analizy studium wykonalności środowiskowej przed przekształceniem ulicy w autostradę, ani nie podjął wystarczających wysiłków w celu złagodzenia szkodliwych skutków autostrady. Ponadto skarżąca nie miała żadnej znaczącej możliwości zakwestionowania w sądzie polityki państwa dotyczącej tej autostrady, ponieważ jej roszczenie cywilne zostało oddalone ze znikomym uzasadnieniem, a sądy nie odniosły się do jej argumentów.

Kapa i Inni przeciwko Polsce

14 października 2021 r.

Sprawa ta dotyczyła zmiany trasy ruchu w pobliżu domu skarżących podczas budowy autostrady oraz prób naprawienia sytuacji przez skarżących za pośrednictwem władz. Wzrost natężenia ruchu rzekomo doprowadził do hałasu i innych form zanieczyszczenia.

Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia art. 8 Konwencji**. Stwierdził w szczególności, że władze świadomie ignorowały problem od 1996 r. i kontynuowały rozwój projektu autostrady z całkowitym lekceważeniem dobra lokalnych mieszkańców. Ogólnie rzecz biorąc, Trybunał stwierdził, że przekierowanie ruchu obok domu skarżących i brak odpowiedniej reakcji ze strony władz zaszkodziły ich spokojnemu korzystaniu z domu.

Turbiny wiatrowe i farmy energii wiatrowej

Fägerskiöld przeciwko Szwecji

26 lutego 2008 r. (decyzja w sprawie dopuszczalności)

W 1998 roku turbina wiatrowa została wzniesiona w odległości około 400 metrów od domu skarżących. Skarżący skarżyli się w szczególności, że ciągły, pulsujący hałas z turbiny wiatrowej i odbicia światła od jej łopat wirnika zakłócały im spokojne korzystanie z ich własności i uniemożliwiały im cieszenie się życiem prywatnym i rodzinnym.

Trybunał uznał skargę za **niedopuszczalną**. W odniesieniu do ich skargi na podstawie art. 8 Konwencji, skarżący w szczególności nie dostarczyli Trybunałowi ani władzom krajowym żadnych zaświadczeń lekarskich potwierdzających, że hałas lub odbicia światła miały negatywny wpływ na ich zdrowie. W związku z tym poziomy hałasu i odbicia światła w niniejszej sprawie nie były tak poważne, aby osiągnąć wysoki próg ustanowiony w sprawach dotyczących kwestii środowiskowych. Wynika z tego, że skarga ta była w sposób oczywisty nieuzasadniona.

Zob. także, ostatnio: **Vecbaštika i Inni przeciwko Łotwie**, decyzja (Komitet) w sprawie dopuszczalności z dnia 19 listopada 2019 r.

Zanieczyszczenie hałasem przemysłowym

Borysiewicz przeciwko Polsce

1 lipca 2008 r.

Skarżąca, która mieszkała w domu w zabudowie bliźniaczej w dzielnicy mieszkalnej, skarżyła się, że władze nie ochroniły jej domu przed hałasem pochodzącym z warsztatu krawieckiego znajdującego się w sąsiednim budynku. Wniosła ona pozew przeciwko swojemu sąsiadowi o zamknięcie warsztatu lub podjęcie działań mających na celu zmniejszenie poziomu hałasu. Postępowanie nadal toczyło się przed wojewódzkim sądem administracyjnym.

Trybunał uznał za **niedopuszczalną**, jako w sposób oczywisty nieuzasadnioną, skargę skarżących na podstawie art. 8 Konwencji, stwierdzając, że nie ustalono, czy poziom hałasu, którego dotyczyła skarga, był na tyle poważny, aby osiągnąć wysoki próg ustanowiony w sprawach dotyczących kwestii środowiskowych. W szczególności skarżąca nigdy nie przedłożyła Trybunałowi wyników badań hałasu, które pozwoliłyby na ustalenie poziomu hałasu w jej domu i ustalenie, czy przekraczał on normy określone przez prawo krajowe lub obowiązujące międzynarodowe normy środowiskowe. Ponadto nie przedłożyła żadnych dokumentów, które wskazywałyby, że hałas miał negatywny wpływ na zdrowie jej lub jej rodziny. Wobec braku takich ustaleń nie można było stwierdzić, że polskie władze nie podjęły rozsądnych środków w celu zabezpieczenia jej praw wynikających z art. 8. W niniejszej sprawie Trybunał stwierdził ponadto naruszenie prawa skarżącej do rozpatrzenia sprawy w rozsądnym terminie na podstawie art. 6 § 1 (prawo do rzetelnego procesu sądowego w rozsądnym terminie) Konwencji.

Zob. także: **Leon i Agnieszka Kania przeciwko Polsce**, wyrok z dnia 21 lipca 2009 r.

Martinez Martinez i María Pino Manzano przeciwko Hiszpanii

3 lipca 2012 r.

Sprawa dotyczyła pary mieszkającej w pobliżu czynnego kamieniołomu. Skarżący skarżyli się w szczególności na zaburzenia psychiczne spowodowane hałasem z kamieniołomu oraz na to, że nie otrzymali odszkodowania za szkody spowodowane hałasem i pyłem.

Trybunał zauważył w szczególności, że skarżący mieszkali w strefie przemysłowej, która nie była przeznaczona do użytku mieszkalnego, jak wynika z różnych oficjalnych dokumentów przedstawionych przez rząd hiszpański. Sądy krajowe starannie rozpatrzyły skargi i zleciły ekspertyzę, w której stwierdzono, że poziom hałasu i zanieczyszczenia był równy lub nieznacznie przekraczał normę, ale był tolerowany. W sprawie skarżących Trybunał uznał, że nie doszło do **naruszenia art. 8 Konwencji**. Mając w szczególności na uwadze fakt, że osiedlili się oni na obszarze, na którym zabronione jest wznoszenie budynków mieszkalnych, oraz biorąc pod uwagę odnotowany poziom zakłóceń, Trybunał stwierdził, że nie doszło do naruszenia ich prawa do poszanowania domu lub życia rodzinnego.

Ruch kolejowy

Bor przeciwko Węgrom

18 czerwca 2013 r.

Skarżący, którego dom znajdował się naprzeciwko stacji kolejowej, skarżył się w szczególności na ekstremalny hałas powodowany przez pociągi od czasu zastąpienia silników parowych silnikami wysokoprężnymi w 1988 r. oraz na brak egzekwowania przez władze, w sposób skuteczny i terminowy, zobowiązania spółki kolejowej do utrzymania poziomu hałasu pod kontrolą. W szczególności, mimo że skarżący wszczął postępowanie w 1991 r. w celu zobowiązania spółki do budowy ekranów akustycznych, pierwsze środki redukcji hałasu zostały faktycznie wdrożone dopiero w 2010 roku.

Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia art. 8** Konwencji, stwierdzając, że Węgry nie wywiązały się ze swojego pozytywnego obowiązku zagwarantowania skarżącemu prawa do poszanowania jego domu. Trybunał podkreślił w szczególności, że istnienie systemu sankcji nie jest wystarczające, jeśli nie są one stosowane w sposób terminowy i skuteczny. W tym względzie Trybunał zwrócił uwagę na fakt, że węgierskie sądy nie określiły żadnych możliwych do wyegzekwowania środków w celu zapewnienia, że skarżący nie będzie ponosił żadnych nieproporcjonalnych indywidualnych obciążeń przez około 16 lat. Trybunał uznał również, że doszło do **naruszenia art. 6 § 1** Konwencji (prawo do rzetelnego procesu sądowego w rozsądnym terminie) ze względu na długość postępowania.

Emisje z pojazdów z silnikiem Diesla

Greenpeace e.V. i Inni przeciwko Niemcom

12 maja 2009 r. (decyzja w sprawie dopuszczalności)

Skarżące stowarzyszenie miało swoją siedzibę, a pozostali czterej skarżący swoje domy w pobliżu ruchliwych dróg i skrzyżowań w Hamburgu. Skarżyli się oni w szczególności na odmowę władz niemieckich podjęcia konkretnych środków związanych z kwestiami środowiskowymi w celu ograniczenia emisji respirabilnych z pojazdów z silnikiem wysokoprężnym.

Trybunał uznał skargę za **niedopuszczalną** jako w sposób oczywisty nieuzasadnioną. W niniejszej sprawie bezsporne było w szczególności, że państwo niemieckie podjęło pewne środki w celu ograniczenia emisji spalin przez pojazdy z silnikiem wysokoprężnym. Co więcej, wybór środków, w jaki sposób radzić sobie z kwestiami środowiskowymi, mieścił się w marginesie oceny państwa, a skarżący nie wykazali, że odmawiając podjęcia konkretnych środków, o które wnioskowali, państwo przekroczyło swoje uprawnienia dyskrecjonalne, nie zachowując właściwej równowagi między interesami jednostek a interesami społeczności jako całości.

Zanieczyszczenie gleby i wody

Dzemyuk przeciwko Ukrainie

4 września 2014 r.

Skarżący zarzucił, że budowa cmentarza w pobliżu jego domu doprowadziła do zanieczyszczenia jego źródła wody - zarówno do picia, jak i do celów ogrodniczych - przez co jego dom praktycznie nie nadawał się do zamieszkania, a jego ziemia nie nadawała się do użytku. Skarżył się również na zakłócenia związane z ceremoniami pogrzebowymi. Skarżył się ponadto na niewykonanie przez władze prawomocnego wyroku uznającego cmentarz za nielegalny, twierdząc, że nie podjęto żadnych działań w celu zamknięcia cmentarza, zaprzestania pochówków lub, pomimo jego próśb, zaoferowania mu szczegółowej i konkretnej propozycji przesiedlenia.

Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia art. 8** Konwencji, stwierdzając, że ingerencja w prawo skarżącego do poszanowania jego domu oraz życia prywatnego i rodzinnego nie była „zgodna z prawem” w rozumieniu tego przepisu. Trybunał zauważył w szczególności, że rząd ukraiński nie kwestionował, że cmentarz został zbudowany i był użytkowany z naruszeniem przepisów krajowych. Nie uwzględniono również wniosków organów ochrony środowiska. Ostateczne i wiążące decyzje sądowe nakazujące w szczególności zamknięcie

cmentarza nigdy nie zostały wykonane, a zagrożenia dla zdrowia i środowiska związane z zanieczyszczeniem wody nie zostały uwzględnione.

Solvanik przeciwko Rosji⁶

10 maja 2022 r.

Sprawa ta dotyczyła skargi skarżącego na zanieczyszczenie pochodzące z cmentarza znajdującego się bardzo blisko jego domu i sąsiedniej działki. Skarżący skarżył się, że ciągłe korzystanie z cmentarza w pobliżu jego domu doprowadziło do zanieczyszczenia gleby i studni, jedyne źródła wody pitnej na jego działce. Skarżący zarzucił również, że jego cierpienie emocjonalne wynikało z faktu, że pochówki odbywały się tak blisko jego domu, a ostatnio cmentarz znajdował się zaledwie 34 metry dalej.

Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia art. 8** Konwencji, stwierdzając, że cmentarz był używany z rażącym naruszeniem krajowych przepisów sanitarnych, pozbawiając skarżącego skutecznej ochrony jego praw wynikających z art. 8. Trybunał zauważył w szczególności, że cmentarz stopniowo rozszerzał się w kierunku nieruchomości skarżącego oraz że istniały raporty kryminalistyczne stwierdzające, że gleba i woda na jego ziemi były niebezpiecznie skażone. Artykuł 8 miał zatem zastosowanie w sprawie, mimo że nie było dowodów na rzeczywisty uszczerbek na zdrowiu skarżącego. Trybunał stwierdził, że cmentarz działał z rażącym naruszeniem prawa krajowego, pomimo upomnień ze strony organów ochrony konsumentów i nakazu sądowego utworzenia wokół niego 500-metrowej strefy ochrony zdrowia.

Rozwój miejski

Kyrtatos przeciwko Grecji

22 maja 2003 r.

Skarżący byli właścicielami nieruchomości w południowo-wschodniej części greckiej wyspy Tinos, w tym bagien na wybrzeżu. Twierdzili w szczególności, że rozwój urbanistyczny doprowadził do zniszczenia ich środowiska fizycznego i negatywnie wpłynął na ich życie prywatne. Skarżyli się również na niewykonanie przez władze decyzji Rady Stanu unieważniających dwa pozwolenia na budowę budynków w pobliżu ich nieruchomości.

Trybunał uznał, że **nie doszło do naruszenia art. 8** Konwencji. Z jednej strony, Trybunał nie mógł przyjąć, że ingerencja w warunki życia zwierząt na bagnach stanowiła atak na życie prywatne lub rodzinne skarżących. Nawet zakładając, że środowisko zostało zniszczone w wyniku rozwoju urbanistycznego tego obszaru, skarżący nie wykazali, że domniemane szkody dla ptaków i innych gatunków chronionych żyjących na bagnach miały taki charakter, aby bezpośrednio wpłynąć na ich własne prawa na mocy art. 8. Z drugiej strony Trybunał był zdania, że zakłócenia pochodzące z sąsiedztwa skarżących w wyniku rozwoju urbanistycznego tego obszaru (hałasy, światła nocne itp.) nie osiągnęły wystarczającego stopnia powagi, aby mogły zostać uwzględnione dla celów art. 8. Ponadto Trybunał orzekł, że poprzez niewykonanie dwóch prawomocnych wyroków sądowych przez ponad siedem lat, władze greckie pozbawiły **art. 6 § 1** (prawo do rzetelnego procesu sądowego) Konwencji wszelkich użytecznych skutków i że w związku z tym doszło do **naruszenia** tego postanowienia. Trybunał uznał również, że doszło do **naruszenia art. 6 § 1** Konwencji z powodu nierozpatrzenia przez władze skarg skarżących w rozsądnym terminie.

Zbieranie, zarządzanie, przetwarzanie i usuwanie odpadów

Brânduse przeciwko Rumunii

7 kwietnia 2009 r.

Skarżący skarżył się w szczególności na nieprzyjemne zapachy wytwarzane przez dawne wysypisko śmieci znajdujące się około 20 metrów od więzienia, w którym był przetrzymywany i wpływające na jego jakość życia i samopoczucie.

Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia art. 8** Konwencji z powodu niepodjęcia przez

⁶ 16 września 2022 r. Federacja Rosyjska przestała być stroną Konwencji.

władze rumuńskie niezbędnych środków w celu rozwiązania problemu nieprzyjemnych zapachów pochodzących z omawianego wysypiska. Akta sprawy wykazały w szczególności, że wysypisko działało skutecznie od 1998 r. do 2003 r., a rosnąca ilość nagromadzonych odpadów dowodziła, że było ono następnie wykorzystywane nawet przez osoby prywatne, ponieważ władze nie podjęły środków w celu zapewnienia skutecznego zamknięcia tego miejsca. Jednakże przez cały ten okres wysypisko nie posiadało odpowiedniego zezwolenia ani na jego eksploatację, ani na jego zamknięcie. Ponadto, mimo że na władzach spoczywał obowiązek przeprowadzenia wstępnych badań w celu zmierzenia skutków zanieczyszczenia, zrobiły to dopiero po zdarzeniu, w 2003 r. i po gwałtownym pożarze na terenie składowiska w 2006 roku. Badania wykazały, że działalność była niezgodna z wymogami ochrony środowiska i że istniał wysoki poziom zanieczyszczenia przekraczający ustalone normy, a osoby mieszkające w pobliżu musiały znosić znaczny poziom uciążliwości spowodowany nieprzyjemnymi zapachami.

Di Sarno i Inni przeciwko Włochom

10 stycznia 2012 r.

Sprawa ta dotyczyła stanu wyjątkowego (od 11 lutego 1994 r. do 31 grudnia 2009 r.) w odniesieniu do zbierania, przetwarzania i usuwania odpadów w regionie Kampanii we Włoszech, gdzie skarżący mieszkali i/lub pracowali, w tym okresie pięciu miesięcy, w którym śmieci gromadziły się na ulicach. Skarżący zarzucili w szczególności, że poprzez zaniechanie podjęcia niezbędnych środków w celu zapewnienia prawidłowego funkcjonowania usług publicznych w zakresie zbiórki odpadów oraz poprzez wdrożenie nieodpowiednich polityk legislacyjnych i administracyjnych, państwo spowodowało poważne szkody w środowisku w ich regionie oraz naraziło ich życie i zdrowie na niebezpieczeństwo. Skrytykowali również władze za to, że nie poinformowały zainteresowanych o ryzyku związanym z życiem w zanieczyszczonym obszarze.

Trybunał zauważył, że zbieranie, przetwarzanie i usuwanie odpadów były działaniami niebezpiecznymi; jako takie, państwo miało obowiązek przyjęcia rozsądnych i odpowiednich środków mogących zabezpieczyć prawo zainteresowanych do zdrowego i chronionego środowiska. W tej sprawie Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia art. 8** Konwencji w jego aspekcie materialnym: nawet jeśli przyjąć, że ostra faza kryzysu trwała tylko pięć miesięcy - od końca 2007 r. do maja 2008 r. - i pomimo marginesu oceny pozostawionego państwu włoskiemu, faktem pozostawało, że władze włoskie przez długi czas nie były w stanie zapewnić prawidłowego funkcjonowania usług zbiórki, przetwarzania i usuwania odpadów, co skutkowało naruszeniem prawa skarżących do poszanowania ich życia prywatnego i ich domów. Ponadto Trybunał orzekł, że **nie doszło do naruszenia art. 8 w jego aspekcie proceduralnym**: badania zleczone przez cywilny departament planowania kryzysowego zostały opublikowane przez władze włoskie w 2005 i 2008 roku, zgodnie z ich obowiązkiem informowania zainteresowanych osób, w tym skarżących, o potencjalnym ryzyku, na które narażali się, kontynuując życie w Kampanii. Wreszcie, Trybunał orzekł, że doszło do **naruszenia art. 13** (prawo do skutecznego środka odwoławczego) Konwencji w zakresie, w jakim skarga dotyczyła braku skutecznych środków odwoławczych we włoskim systemie prawnym, za pomocą których można by uzyskać zadośćuczynienie za poniesioną szkodę.

Kotov i Inni przeciwko Rosji⁷

11 października 2022 r.

Sprawa ta dotyczyła zanieczyszczenia składowiska odpadów w kamieniołomie Aleksinskiy, w pobliżu miasta Klin w obwodzie moskiewskim. Firma zajmująca się gospodarką odpadami działająca w kamieniołomie została uznana za odpowiedzialną za naruszenie przepisów sanitarnych, epidemiologicznych i środowiskowych w 16 odrębnych rundach postępowań administracyjnych w latach 2015-2018, po czym w kamieniołomie utworzono wielopoziomowy zakład recyklingu i przetwarzania odpadów na dużą skalę. Działał on od końca 2019 roku. Dziesięciu skarżących w sprawie, którzy mieszkali w Klinie lub w jego pobliżu oraz w pobliżu kamieniołomu, twierdziło w szczególności, że na składowisku codziennie składowano duże ilości odpadów, a władze nie podjęły środków przeciwko

⁷ 16 września 2022 r. Federacja Rosyjska przestała być stroną Konwencji.

wynikającemu z tego nieprzyjemnemu zapachowi, zanieczyszczeniu powietrza i zanieczyszczeniu wód gruntowych.

Dokonując oceny, Trybunał dokonał rozróżnienia między dwoma odrębnymi okresami w sprawie. Uznał, że doszło do **naruszenia art. 8** Konwencji w odniesieniu do pierwszego skarżącego⁸ w okresie od 2015 r. do końca 2018 r., stwierdzając, że władze nie wywiązały się ze swojego pozytywnego obowiązku ochrony prawa skarżącego do poszanowania jego życia prywatnego w tym okresie. Trybunał zauważył w szczególności, że nieprzestrzeganie odpowiednich przepisów przez firmę zajmującą się gospodarką odpadami, które, przynajmniej częściowo, zostało spowodowane i zaostrzone przez pobłażliwość władz w bardziej rygorystycznym egzekwowaniu przepisów, naraziło pierwszego skarżącego na długotrwałe uciążliwości środowiskowe. Trybunał orzekł natomiast, że **nie doszło do naruszenia art. 8** w odniesieniu do okresu od 2019 r. do chwili obecnej, stwierdzając, że od 2019 r. rządowi rosyjskiemu udało się znaleźć właściwą równowagę między, z jednej strony, ogólnym interesem społeczno-gospodarczym w prowadzeniu rozsądnej polityki gospodarowania odpadami i skutecznymi praktykami przetwarzania odpadów, a z drugiej strony, indywidualnym interesem pierwszej skarżącej w zakresie życia w korzystnych warunkach środowiskowych. Ponadto Trybunał uznał, że **nie doszło do naruszenia art. 13** (prawo do skutecznego środka odwoławczego) Konwencji w odniesieniu do pierwszego skarżącego. Ponadto, Trybunał orzekł, że doszło do **naruszenia art. 11** (wolność zgromadzeń) Konwencji w odniesieniu do wszystkich skarżących, z wyjątkiem jednego (który nie złożył skargi na podstawie tego przepisu), w odniesieniu do środków podjętych przeciwko nim w związku z ich protestami przeciwko składowisku odpadów; oraz, w odniesieniu do pierwszego skarżącego, w związku z urzędowymi odmowami zatwierdzenia zawiadomień o wydarzeniach publicznych.

Locascia i Inni przeciwko Włochom

19 października 2023 r.

Sprawa ta dotyczyła kryzysu związanego z odbiorem, przetwarzaniem i utylizacją odpadów w regionie Kampanii oraz zanieczyszczenia pochodzącego ze składowiska odpadów, które znajdowało się w pobliżu domów skarżących, 19 mieszkańców gmin Caserta i San Nicola La Strada. Skarżący podnieśli, że władze włoskie nie zapewniły prawidłowego funkcjonowania publicznych usług zbiórki, przetwarzania i usuwania odpadów oraz nie zabezpieczyły i nie oczyściły wysypiska, powodując poważne szkody w środowisku, zagrażając ich zdrowiu i szkodząc ich życiu prywatnemu.

W odniesieniu do zarządzania usługami wywozu, utylizacji i unieszkodliwiania odpadów, Trybunał zauważył w szczególności, że władze włoskie nie były w stanie zapewnić prawidłowego funkcjonowania usług wywozu, utylizacji i unieszkodliwiania odpadów podczas stanu wyjątkowego w regionie Kampanii w okresie od 11 lutego 1994 roku do 31 grudnia 2009 roku. Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia art. 8** Konwencji w odniesieniu do 11 skarżących⁹, stwierdzając, że władze nie podjęły wszystkich środków niezbędnych do skutecznej ochrony prawa skarżących do poszanowania ich domów i życia prywatnego. Stwierdził jednak, że skarżący nie udowodnili, czy i w jakim stopniu te uchybienia miały bezpośredni wpływ na ich domy i życie prywatne po zakończeniu stanu wyjątkowego od 1 stycznia 2010 roku. Trybunał uznał zatem, że **nie doszło do naruszenia art. 8** w odniesieniu do zarządzania usługami wywozu, przetwarzania i unieszkodliwiania odpadów od tej daty. W odniesieniu do zanieczyszczenia spowodowanego przez składowisko odpadów w pobliżu miejsca zamieszkania skarżących, Trybunał uznał, że władze włoskie nie podjęły niezbędnych środków w celu ochrony prawa skarżących do życia prywatnego przed zanieczyszczeniem środowiska spowodowanym przez składowisko odpadów, co stanowiło **naruszenie** materialnego aspektu **art. 8** Konwencji. Z drugiej strony Trybunał uznał, że **nie doszło do naruszenia** proceduralnego aspektu **art. 8** w odniesieniu do rzekomego braku dostarczenia skarżącym informacji na temat zanieczyszczenia środowiska spowodowanego przez składowisko odpadów. Trybunał zauważył w tym względzie, że sytuacja ta musiała być publicznie znana za sprawą

⁸ Trybunał uznał za niedopuszczalną skargę dziewięciu pozostałych skarżących na podstawie art. 8 Konwencji.

⁹ Trybunał uznał skargi pozostałych ośmiu skarżących za niedopuszczalne, ponieważ nie przedstawili oni dowodów na to, że mieszkali w odpowiednich gminach.

dochodzeń parlamentarnych przeprowadzonych w 2007 i 2013 r., różnych zarządzeń wydanych przez burmistrzów Caserty i San Nicola La Strada oraz komunikatów prasowych opublikowanych przez organy ścigania w latach 2013-2019.

Skarga oczekująca na rozpatrzenie

[Di Caprio i Inni przeciwko Włochom \(skarga nr 39742/14\) i trzy inne skargi](#)

Skarga zakomunikowana włoskiemu rządowi 5 lutego 2019 r.

Zobacz powyżej, pod „Prawo do życia (art. 2 Konwencji)”.

Wolność wyrażania opinii / Wolność otrzymywania i przekazywania informacji (Artykuł 10 Konwencji)

[Steel i Morris przeciwko Zjednoczonemu Królestwu](#)

15 lutego 2005 r.

Skarżący byli związani z małą organizacją, która prowadziła kampanię głównie w kwestiach środowiskowych i społecznych. Organizacja ta rozpoczęła kampanię przeciwko McDonald's w połowie lat 80-tych. W 1986 r., jako część tej kampanii, została wyprodukowana i rozprowadzona sześciostronkowa ulotka zatytułowana „Co jest nie tak z McDonald's?”. McDonald's wszczął postępowanie przeciwko skarżącym, domagając się odszkodowania za zniesławienie. Skarżący zaprzeczyli, że ulotka została opublikowana lub że zawarte w niej treści były zniesławiające. Zostali oni następnie pociągnięci do odpowiedzialności za publikację ulotki i odmówiono im prawa do odwołania się do Izby Lordów. Skarżący zarzucili w szczególności, że postępowanie i jego wynik stanowiły nieproporcjonalną ingerencję w ich prawo do wolności wypowiedzi.

Biorąc pod uwagę brak sprawiedliwości proceduralnej i nieproporcjonalne przyznanie odszkodowania, Trybunał uznał, że w sprawie skarżących doszło do **naruszenia art. 10** Konwencji. Główną kwestią, którą należało rozstrzygnąć na podstawie art. 10 było to, czy ingerencja w wolność wypowiedzi skarżących była „konieczna w demokratycznym społeczeństwie”. Rząd Zjednoczonego Królestwa twierdził, że ponieważ skarżący nie byli dziennikarzami, nie powinni podlegać wysokiemu poziomowi ochrony przyznanemu prasie na mocy art. 10. Trybunał uznał jednak, że w demokratycznym społeczeństwie nawet małe i nieformalne grupy kampanijne muszą być w stanie skutecznie prowadzić swoją działalność. Istniał silny interes publiczny w umożliwieniu takim grupom i osobom spoza głównego nurtu wnoszenia wkładu w debatę publiczną poprzez rozpowszechnianie informacji i idei w sprawach leżących w ogólnym interesie publicznym, takich jak zdrowie i środowisko. W tej sprawie Trybunał uznał również, że doszło do **naruszenia art. 6 § 1** (prawo do rzetelnego procesu sądowego) Konwencji, stwierdzając, że odmowa pomocy prawnej skarżącym pozbawiła ich możliwości skutecznego przedstawienia sprawy przed sądem i przyczyniła się do niedopuszczalnej nierówności pozycji wobec McDonald's.

[Vides Aizardzibas Klubs przeciwko Łotwie](#)

27 maja 2004 r.

Skarżący był organizacją pozarządową działającą na rzecz ochrony środowiska. W listopadzie 1997 r. przyjęła ona rezolucję skierowaną do właściwych władz, wyrażającą zaniepokojenie ochroną wydm nadmorskich na odcinku wybrzeża w Zatoce Ryskiej. Rezolucja, która została opublikowana w regionalnej gazecie, zawierała między innymi zarzuty, że lokalny burmistrz ułatwiał nielegalne prace budowlane w strefie przybrzeżnej. Burmistrz wniósł pozew o odszkodowanie przeciwko skarżącemu, twierdząc, że stwierdzenia zawarte w rezolucji były zniesławiające. Sądy łotewskie uznały, że skarżący nie udowodnił prawdziwości swoich twierdzeń i nakazały mu opublikowanie oficjalnych przeprosin oraz zapłatę odszkodowania na rzecz burmistrza za opublikowanie zniesławiających zarzutów. Skarżący zarzucił, że wydany przeciwko niemu nakaz naruszył jego prawo do wolności wypowiedzi, a w szczególności prawo do przekazywania informacji. Trybunał uznał, że doszło do naruszenia art. 10 Konwencji, stwierdzając, że pomimo swobody decyzyjnej przyznanej władzom krajowym, nie istniał rozsądny związek

proporcjonalności między ograniczeniami nałożonymi na wolność wypowiedzi skarżącej organizacji a uzasadnionym celem, jakim była ochrona dobrego imienia i praw innych osób. Trybunał zauważył w szczególności, że głównym celem zaskarżonej rezolucji było zwrócenie uwagi władz publicznych na istotną kwestię interesu publicznego, a mianowicie nieprawidłowości w funkcjonowaniu ważnego sektora zarządzanego przez władze lokalne. Jako organizacja pozarządowa specjalizująca się w danej dziedzinie, skarżąca organizacja wykonywała w ten sposób swoją rolę „strażnika” na mocy ustawy o ochronie środowiska. Tego rodzaju udział stowarzyszenia był niezbędny w demokratycznym społeczeństwie. W związku z tym, aby skutecznie wykonywać swoje zadanie, stowarzyszenie musiało być w stanie przekazywać fakty będące przedmiotem zainteresowania opinii publicznej, przedstawiać ich ocenę, a tym samym przyczyniać się do przejrzystości działań władz publicznych.

Stowarzyszenie Burestop 55 i Inni przeciwko Francji

1 lipca 2021 r.

Sprawa ta dotyczyła stowarzyszeń ochrony środowiska sprzeciwiających się planowanemu przemysłowemu składowisku geologicznemu znanemu jako „Cigéo” na terenie Bure, w regionie administracyjnym Grand Est, przeznaczonemu do składowania w głębokich składowiskach geologicznych wysokoaktywnych i długożyciowych odpadów radioaktywnych. Skarżące stowarzyszenia bezskutecznie wniosły do sądów cywilnych powództwo o odszkodowanie przeciwko Krajowej Agencji ds. Zarządzania Odpadami Radioaktywnymi (ANDRA), której zarzucały, że w ramach swoich komunikatów dotyczących projektu Cigéo nie wywiązała się z prawnego obowiązku dostarczenia opinii publicznej informacji na temat sposobu zarządzania odpadami radioaktywnymi.

W odniesieniu do prawa dostępu do informacji, które w pewnych okolicznościach może wynikać z art. 10 Konwencji, Trybunał orzekł po raz pierwszy, że prawo to stałoby się nieważne, gdyby dostarczone informacje były nieuczciwe, niedokładne lub niewystarczające. Trybunał wywnioskował, że poszanowanie tego prawa wymaga, aby przekazywane informacje były wiarygodne, w szczególności gdy prawo to wynika z prawnego obowiązku państwa, oraz że w przypadku sporu („zakwestionowania”) w tym zakresie, zainteresowani powinni dysponować środkiem odwoławczym umożliwiającym kontrolę treści i jakości przekazywanych informacji w ramach postępowania kontradyktoryjnego. W niniejszej sprawie Trybunał zauważył, że pięć z sześciu skarżących stowarzyszeń było w stanie wnieść do sądów krajowych powództwo, które pozwoliło, w ramach w pełni kontradyktoryjnego postępowania, na skuteczną kontrolę zgodności ANDRA z jej prawnym obowiązkiem dostarczania ogółowi społeczeństwa informacji na temat gospodarowania odpadami radioaktywnymi oraz treści i jakości informacji przekazanych przez agencję dotyczących potencjału geotermalnego terenu Bure. Zauważając, że Sąd Apelacyjny powinien był pełniej uzasadnić swoją odpowiedź na zakwestionowanie przez skarżące stowarzyszenia wiarygodności konkretnych informacji zawartych w skonsolidowanym raporcie ANDRA dotyczącym niskiego poziomu zasobów geotermalnych na przedmiotowym obszarze, Trybunał uznał, że pięć stowarzyszeń miało dostęp do środka odwoławczego spełniającego wymogi art. 10. W związku z tym w niniejszej sprawie **nie doszło do naruszenia art. 10.**

Rovshan Hajiyev przeciwko Azerbejdżanowi

9 grudnia 2021 r.

Skarżący, dziennikarz, skarżył się w szczególności na odmowę udzielenia mu przez władze dostępu do informacji interesu publicznego na temat wpływu byłej radzieckiej wojskowej stacji radarowej na środowisko i zdrowie. Stwierdził, że wyroki sądowe w tym zakresie nie zostały odpowiednio uzasadnione.

W tej sprawie Trybunał był w szczególności przekonany, że informacje, o które zwrócił się skarżący, które były gotowe i dostępne, stanowiły kwestię interesu publicznego. Dostęp do tych informacji miał zasadnicze znaczenie dla skarżącego jako dziennikarza, w wykonywaniu jego prawa do otrzymywania i przekazywania informacji. W niniejszej sprawie Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia art. 10** Konwencji, stwierdzając, że ingerencja w prawa skarżącego nie była „przewidziana przez prawo”.

Bumbes przeciwko Rumunii

3 maja 2022 r.

Sprawa ta dotyczyła ukarania grzywną skarżącego, znanego aktywisty, za udział w proteście przeciwko planowanemu wydobyciu złota i srebra w rejonie Roşia Montană. Wraz z trzema innymi osobami przykuł się kajdankami do jednej z barier wejściowych do głównego budynku rządowego i pokazywał transparenty. Skarżący skarżył się na sankcje nałożone na niego przez sądy krajowe.

Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia art. 10 interpretowanego w świetle art. 11** (wolność zgromadzeń i stowarzyszania się) Konwencji, stwierdzając, że ingerencja w prawo skarżącego do wolności wypowiedzi nie była „konieczna w demokratycznym społeczeństwie”. Zauważył w szczególności, że sądy krajowe nie skupiły się na kwestii publicznego wystąpienia w sprawie interesu publicznego i nie rozważyły należycie zakresu „zakłócenia zwykłego życia” spowodowanego protestem, zamiast tego patrząc przede wszystkim na brak wcześniejszego powiadomienia o proteście. Wynikająca z tego grzywna miała również efekt mrozący dla takich wystąpień.

Bryan i Inni przeciwko Rosji¹⁰

27 czerwca 2023 r.

Sprawa dotyczyła protestu 30 aktywistów Greenpeace na rosyjskiej platformie wiertniczej Prirazlomnaja w 2013 roku. W ramach protestu dwóch aktywistów wspięło się na platformę po zwordowaniu pontonów ze statku o nazwie Arctic Sunrise, który pływał pod banderą Holandii. Rosyjska straż przybrzeżna przechwyciła statek i odholowała go do portu w Murmańsku, z aktywistami na pokładzie. Po przybyciu do Murmańska aktywiści zostali aresztowani i zatrzymani pod zarzutem piractwa. Zarzuty zostały później przekwalifikowane na chuligaństwo, a postępowanie przeciwko nim umorzono na mocy amnestii. Skarżący twierdzili, że ich aresztowanie i tymczasowe aresztowanie było arbitralne i niezgodne z prawem, a władze rosyjskie bezprawnie ingerowały w ich wolność słowa.

Po pierwsze, po zbadaniu różnych aspektów związanych z jurysdykcją, Trybunał zdecydował, że może zająć się sprawą. W szczególności, pomimo odszkodowania, jakie aktywiści otrzymali w wyniku ugody zawartej przez Holandię i Rosję w sprawie incydentu - po postępowaniu arbitrażowym na podstawie Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawie morza - Rosja nie przyznała się do naruszenia praw aktywistów, a zatem nadal mogli oni twierdzić, że są ofiarami naruszenia Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Następnie Trybunał stwierdził, że okres, w którym Arctic Sunrise znajdował się pod rosyjską kontrolą, aż do jego przybycia do Murmańska, stanowił pozbawienie wolności aktywistów. Ten okres zatrzymania był całkowicie nieudokumentowany i w związku z tym stanowił poważne **naruszenie** ich praw wynikających z **art. 5** (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego) Konwencji. W tym względzie Trybunał stwierdził, że chociaż zatrzymanie aktywistów po tym wydarzeniu i aż do ich zwolnienia dwa miesiące później zostało oficjalnie zarejestrowane, było ono arbitralne, ponieważ istniało zamieszanie co do tego, jakie zarzuty należy im postawić i jakie są powody ich zatrzymania. Trybunał uznał również, że w niniejszej sprawie doszło do **naruszenia art. 10** Konwencji. W tym względzie Trybunał zauważył w szczególności, że aresztowanie, zatrzymanie i postępowanie karne skarżących stanowiło ingerencję w ich wolność wyrażania opinii w sprawie o istotnym znaczeniu społecznym, tj. w sprawie wpływu wierceń i eksploatacji złóż ropy naftowej na środowisko. Biorąc pod uwagę swoje ustalenia na podstawie art. 5 w odniesieniu do arbitralności i bezprawności zatrzymania skarżących, Trybunał stwierdził, że ograniczenie ich wolności wyrażania opinii również nie było przewidziane przez prawo krajowe.

¹⁰ 16 września 2022 r. Federacja Rosyjska przestała być stroną Konwencji.

Wolność zgromadzeń i stowarzyszania się (Artykuł 11 Konwencji)

Costel Popa przeciwko Rumunii

26 kwietnia 2016 r.

Skarżący, założyciel stowarzyszenia ekologicznego, skarżył się w szczególności na odmowę rejestracji stowarzyszenia przez rumuńskie sądy, które nie dały mu czasu na usunięcie wszelkich nieprawidłowości w statucie stowarzyszenia - zgodnie z prawem krajowym - przed zakończeniem procesu rejestracji.

Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia art. 11** Konwencji, stwierdzając, że powody, na które powoływały się władze rumuńskie, odmawiając rejestracji stowarzyszenia, nie były podyktowane żadną pilną potrzebą społeczną, ani nie były przekonujące i przekonujące. W konsekwencji środek tak radykalny jak odmowa rejestracji stowarzyszenia, podjęty jeszcze przed rozpoczęciem przez nie działalności, wydawał się nieproporcjonalny do zamierzonego celu.

Prawo do skutecznego środka odwoławczego (Artykuł 13 Konwencji)

Hatton i Inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

8 lipca 2003 r. (Wielka Izba)

Zob. powyżej, pod „Prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego oraz domu (Artykuł 8 Konwencji)”.

Kolvađenko i Inni przeciwko Rosji¹¹

28 lutego 2012 r.

Skarżący mieszkali we Władywostoku w pobliżu rzeki Pionerskaja i zbiornika wodnego. Wszyscy zostali dotknięci gwałtowną powodzią we Władywostoku w sierpniu 2001 roku. Skarżący twierdzili w szczególności, że władze naraziły ich życie na niebezpieczeństwo, wypuszczając wodę bez wcześniejszego ostrzeżenia i nie utrzymując koryta rzeki, oraz że nie było odpowiedniej reakcji sądowej w tym zakresie. Skarżący zarzucili również, że ich domy i mienie zostały poważnie uszkodzone oraz że nie mieli skutecznych środków odwoławczych w odniesieniu do swoich skarg.

Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia art. 2** (prawo do życia) Konwencji w jego aspekcie materialnym, stwierdzając, że rząd rosyjski nie wywiązał się ze swojego pozytywnego obowiązku ochrony życia skarżących. Trybunał uznał również, że doszło do naruszenia art. 2 w aspekcie proceduralnym, ponieważ nie był przekonany, że reakcja sądowa na wydarzenia z sierpnia 2001 r. zapewniła pełną odpowiedzialność odpowiedzialnych urzędników lub władz. Trybunał uznał również, że doszło do **naruszenia art. 8** (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego oraz domu) Konwencji oraz **art. 1** (ochrona własności) **Protokołu nr 1** do Konwencji, stwierdzając, że odpowiedzialni urzędnicy i władze nie zrobiły wszystkiego, co w ich mocy, aby chronić prawa skarżących wynikające z tych przepisów. Wreszcie Trybunał uznał, że **nie doszło do naruszenia art. 13** Konwencji **w związku z art. 8 i art. 1 Protokołu nr 1**. Trybunał stwierdził w szczególności, że prawo rosyjskie zapewniało skarżącym możliwość wszczęcia postępowania cywilnego w celu uzyskania odszkodowania. Sądy rosyjskie dysponowały niezbędnym materiałem, aby co do zasady móc zająć się w postępowaniu cywilnym odpowiedzialnością państwa i co do zasady były uprawnione do przypisania odpowiedzialności za zdarzenia w postępowaniu karnym. Sam fakt, że wynik postępowania był niekorzystny dla skarżących, ponieważ ich roszczenia zostały ostatecznie odrzucone, nie mógł świadczyć o tym, że dostępne środki odwoławcze były niewystarczające w rozumieniu art. 13.

¹¹ 16 września 2022 r. Federacja Rosyjska przestała być stroną Konwencji.

Ochrona własności (Artykuł 1 Protokołu nr 1 do Konwencji)

Fredin (nr 1) przeciwko Szwecji

18 lutego 1991 r.

Sprawa ta dotyczyła cofnięcia pozwolenia na eksploatację żwirowni znajdującej się na działce skarżących na podstawie ustawy o ochronie przyrody. Zdaniem skarżących cofnięcie pozwolenia na eksploatację stanowiło pozbawienie własności.

W tej sprawie Trybunał uznał, że w dzisiejszym społeczeństwie ochrona środowiska ma coraz większe znaczenie. W okolicznościach sprawy i mając na uwadze uzasadniony cel ustawy z 1964 r., tj. ochronę środowiska, Trybunał stwierdził, że nie można powiedzieć, że decyzja o cofnięciu pozwolenia, na którą skarżyli się skarżący, była niewłaściwa lub nieproporcjonalna, a zatem uznał, że **nie doszło do naruszenia art. 1 Protokołu nr 1** do Konwencji. Prawdą było, że skarżący ponieśli znaczne straty, biorąc pod uwagę potencjał żwirowni, gdyby była ona eksploatowana zgodnie z pozwoleniem z 1963 roku. Trybunał zauważył jednak, że rozpoczynając swoje inwestycje, mogli oni polegać jedynie na obowiązku władz, przy podejmowaniu decyzji dotyczących ochrony przyrody, do należytego uwzględnienia ich interesów, zgodnie z ustawą z 1964 roku. Obowiązek ten nie mógł, w momencie dokonywania przez nich inwestycji, uzasadniać jakichkolwiek uzasadnionych oczekiwań z ich strony co do możliwości kontynuowania eksploatacji przez długi okres czasu. Ponadto skarżącym przyznano trzyletni okres na zamknięcie żwirowni, a władze wykazały się pewną elastycznością, ponieważ okres ten został następnie przedłużony o jedenaście miesięcy na wniosek skarżących.

Pine Valley Developments Ltd i Inni przeciwko Irlandii

29 listopada 1991 r.

Sprawa dotyczyła cofnięcia pozwolenia na budowę na gruncie zakupionym pod zabudowę. Skarżącymi było kilka spółek, których głównym przedmiotem działalności był zakup i zagospodarowanie gruntów oraz dyrektor zarządzający drugiej spółki i jej jedyny udziałowiec. Skarżący skarżyli się w szczególności na decyzję irlandzkiego Sądu Najwyższego uznającą za nieważne pozwolenie na budowę magazynu przemysłowego i biura na tym terenie, które zostało przyznane ówczesnemu właścicielowi.

Trybunał uznał, że **nie doszło do naruszenia art. 1 Protokołu nr 1** do Konwencji, stwierdzając, że unieważnienie pozwolenia na budowę nie może być uznane za nieproporcjonalne do uzasadnionego celu ochrony środowiska. Trybunał zauważył w szczególności, że ingerencja ta została zaprojektowana i służyła zapewnieniu prawidłowego stosowania odpowiednich przepisów dotyczących planowania przez Ministra Samorządu Lokalnego nie tylko w sprawie skarżących, ale we wszystkich przypadkach. Orzeczenie Sądu Najwyższego, którego skutkiem było uniemożliwienie budowy na obszarze przeznaczonym na dalszy rozwój rolnictwa w celu zachowania pasa zieleni, należało zatem uznać za właściwy sposób - jeśli nie jedyny - osiągnięcia tego celu. Ponadto skarżący byli zaangażowani w przedsięwzięcie komercyjne, które ze swej natury wiązało się z elementem ryzyka, i byli świadomi nie tylko planu zagospodarowania przestrzennego, ale także sprzeciwu władz lokalnych wobec jakiegokolwiek odstępstwa od niego.

Zob. także: Kapsalis i Nima-Kapsali przeciwko Grecji, decyzja o dopuszczalności z dnia 21 lipca 2009 r.

Papastravrou i Inni przeciwko Grecji

10 kwietnia 2003 r.

W tej sprawie 25 skarżących i władze spierały się o własność działki. W 1994 r. prefekt Aten zdecydował, że obszar obejmujący sporną działkę powinien zostać zalesiony. Skarżący zaskarżyli tę decyzję do Rady Stanu. Ich odwołanie zostało oddalone na tej podstawie, że decyzja prefekta jedynie potwierdziła wcześniejszą decyzję podjętą przez Ministra Rolnictwa w 1934 roku. Jednakże w 1999 r. Ateńska Inspekcja Leśna stwierdziła, że tylko część tego obszaru była w przeszłości lasem i w związku z tym może zostać ponownie zalesiona. Skarżący twierdzili w szczególności, że ich własność została faktycznie wywłaszczona bez wypłaty odszkodowania i argumentowali, że żaden interes publiczny nie może uzasadniać tak drastycznego ograniczenia ich prawa własności, biorąc pod uwagę,

że jakiegokolwiek ponowne zalesienie gruntu było niemożliwe ze względu na rodzaj i jakość gleby.

Trybunał uznał, że doszło do naruszenia **art. 1 Protokołu nr 1** do Konwencji, stwierdzając, że nie zachowano właściwej równowagi między interesem publicznym a wymogami ochrony praw skarżących. Oddalając odwołanie skarżących wyłącznie na tej podstawie, że decyzja prefekta jedynie potwierdziła wcześniejszą decyzję, Rada Stanu nie zapewniła odpowiedniej ochrony praw właścicieli nieruchomości, zwłaszcza że nie było możliwości uzyskania odszkodowania na mocy prawa greckiego.

Öneryıldız przeciwko Turcji

30 listopada 2004 r. (Wielka Izba)

Zob. powyżej, pod „Prawo do życia (Artykuł 2 Konwencji)”.

N.A. i Inni przeciwko Turcji (skarga nr 37451/97)

11 października 2005 r.

W 1986 r. skarżący uzyskali od władz zezwolenie na inwestycję turystyczną polegającą na budowie hotelu na odziedziczonej przez nich działce położonej na wybrzeżu. Na skutek apelacji Skarbu Państwa Sąd Pierwszej Instancji unieważnił wpis nieruchomości do księgi wieczystej i nakazał rozbiórkę budowanego hotelu, uzasadniając to tym, że działka znajdowała się nad brzegiem morza i nie mogła zostać nabyta w drodze prywatnej. Sąd kasacyjny podtrzymał ten wyrok. Skarżący bezskutecznie domagali się odszkodowania za utratę prawa własności i rozbiórkę istniejącej konstrukcji. Przed sądem skarżyli się, że nie otrzymali odszkodowania za straty poniesione w wyniku rozbiórki budowanego hotelu i unieważnienia wpisu ich nieruchomości do księgi wieczystej.

Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia art. 1 Protokołu nr 1** do Konwencji. Trybunał stwierdził, że skarżący nabyli sporną działkę w dobrej wierze. Do czasu unieważnienia tytułu własności na rzecz państwa byli właścicielami i płacili podatki od nieruchomości. Cieszyli się spokojnym posiadaniem swojej własności i rozpoczęli budowę kompleksu hotelowego na działce, jako prawowici właściciele, po uzyskaniu pozwolenia na budowę w tym celu. Następnie jednak zostali oni pozbawieni swojej własności na mocy decyzji sądowej, której Trybunał nie uznał w żaden sposób za arbitralną. Pozbawienie własności gruntu, który znajdował się na linii brzegowej, a zatem był częścią plaży, obszaru publicznego dostępnego dla wszystkich, spełniało uzasadniony cel. Skarżący nie otrzymali jednak żadnego odszkodowania za przeniesienie ich własności na rzecz Skarbu Państwa ani za wyburzenie hotelu, pomimo postępowania, które wszczęli w tym celu przed tureckimi sądami, i bez żadnego uzasadnienia ze strony rządu tureckiego dla całkowitego braku odszkodowania.

Valico S.R.L. przeciwko Włochom

21 marca 2006 r. (decyzja w sprawie dopuszczalności)

W tej sprawie na skarżącą spółkę została nałożona grzywna za wzniesienie budynku z naruszeniem przepisów dotyczących wznoszenia budynków mających na celu ochronę krajobrazu i środowiska. Skarżąca spółka podniosła w szczególności, że przedmiotowa grzywna naruszyła art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji.

Trybunał zauważył, że kwestionowany środek był zgodny z prawem i realizował uzasadniony cel ochrony krajobrazu oraz zapewnienia racjonalnego i przyjaznego dla środowiska planowania, co było zgodne z interesem ogólnym. Stwierdzając, że władze włoskie zachowały właściwą równowagę między, z jednej strony, interesem ogólnym, a z drugiej strony, poszanowaniem prawa własności skarżącej spółki, oraz że ingerencja nie nałożyła zatem na skarżącą nadmiernego obciążenia, które sprawiłoby, że zaskarżony środek byłby nieproporcjonalny do uzasadnionego celu, Trybunał uznał skargę na podstawie art. 1 Protokołu nr 1 za **niedopuszczalną** jako w sposób oczywisty nieuzasadnioną.

Hamer przeciwko Belgii

27 listopada 2007 r.

Sprawa ta dotyczyła rozbiórki, na podstawie tytułu wykonawczego, domku letniskowego wybudowanego w 1967 r. przez rodziców skarżącego bez pozwolenia na budowę. W 1994 r. policja sporządziła dwa raporty, jeden dotyczący wycinki drzew na posesji

z naruszeniem przepisów leśnych, a drugi dotyczący budowy domu bez pozwolenia na budowę na obszarze leśnym, na którym nie można było wydać pozwolenia na budowę. Skarżącemu nakazano przywrócenie terenu do stanu pierwotnego. Skarżąca zarzuciła w szczególności naruszenie jej prawa własności.

Trybunał uznał, że w sprawie skarżącej **nie doszło do naruszenia art. 1 Protokołu nr 1** do Konwencji, stwierdzając, że nie doznała ona nieproporcjonalnej ingerencji w jej prawo własności. W tej sprawie Trybunał powtórzył jednak, że chociaż żaden z artykułów Europejskiej Konwencji Praw Człowieka nie został specjalnie zaprojektowany w celu zapewnienia ogólnej ochrony środowiska jako takiego, w dzisiejszym społeczeństwie ochrona środowiska jest coraz ważniejszym czynnikiem. Ponadto Trybunał zauważył, że ochrona środowiska jest sprawą, której obrona wzbudza stałe i trwałe zainteresowanie społeczeństwa, a w konsekwencji władz publicznych. Imperatywy finansowe, a nawet niektóre prawa podstawowe, takie jak własność, nie powinny mieć pierwszeństwa przed względami ochrony środowiska, w szczególności gdy państwo ustanowiło przepisy w tym zakresie. Władze publiczne przyjmują zatem odpowiedzialność, która w praktyce powinna skutkować ich interwencją w odpowiednim czasie w celu zapewnienia, że przepisy ustawowe uchwalone w celu ochrony środowiska nie są całkowicie nieskuteczne.

Turqu i Inni przeciwko Turcji

8 lipca 2008 r.

Sprawa dotyczyła gruntu o powierzchni ponad 100 000 metrów kwadratowych, który według skarżących był własnością ich rodzin od ponad trzech pokoleń. Skarżący skarżyli się na decyzję tureckich sądów o zarejestrowaniu gruntu w imieniu Skarbu Państwa na tej podstawie, że grunt był lasem publicznym, bez wypłacenia im jakiegokolwiek odszkodowania.

Trybunał uznał, że doszło **do naruszenia art. 1 Protokołu nr 1** do Konwencji. Przypominając w szczególności, że ochrona przyrody i lasów, a także środowiska w ogóle, była przedmiotem znacznej i stałej troski opinii publicznej, a w konsekwencji władz publicznych, oraz że imperatywy ekonomiczne, a nawet niektóre prawa podstawowe, w tym prawo własności, nie powinny być przedkładane nad względy związane z ochroną środowiska, w szczególności gdy istnieje ustawodawstwo w tym zakresie, Trybunał zauważył jednak również, że zabór mienia bez zapłaty kwoty rozsądnie związanej z jego wartością zwykle stanowi nieproporcjonalną ingerencję, a całkowity brak odszkodowania można uznać za uzasadniony tylko w wyjątkowych okolicznościach. W niniejszej sprawie skarżący nie otrzymali żadnego odszkodowania za przekazanie ich nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa. Rząd turecki nie podniósł żadnych wyjątkowych okoliczności w celu uzasadnienia braku odszkodowania. Trybunał uznał zatem, że nieprzyznanie skarżącym żadnego odszkodowania naruszyło, na ich niekorzyść, sprawiedliwą równowagę, która musiała zostać osiągnięta między wymogami ogólnego interesu społeczności a wymogami ochrony praw jednostki.

Depalle przeciwko Francji oraz Brosset-Triboulet i Inni przeciwko Francji

29 marca 2010 r. (Wielka Izba)

Sprawy te dotyczyły zobowiązania właścicieli do rozbiórki, na własny koszt i bez odszkodowania, domów, które zgodnie z prawem nabyli na morskich gruntach publicznych. W obu sprawach Trybunał uznał, że **nie doszło do naruszenia art. 1 Protokołu nr 1** do Konwencji, stwierdzając, że skarżący nie poniosą indywidualnego i nadmiernego obciążenia w przypadku wyburzenia ich domów bez odszkodowania, a zatem równowaga między interesami społeczności a interesami skarżących nie zostanie naruszona. Trybunał przypomniał w szczególności, że w sprawie dotyczącej planowania regionalnego i polityki ochrony środowiska, ogólny interes społeczności był nadrzędny. Ponadto, chociaż nie ulega wątpliwości, że po tak długim okresie czasu rozbiórka stanowiłaby radykalną ingerencję w "własność" skarżących (a skarżący zresztą tego nie obalili), było to nieodłączną częścią konsekwentnego i rygorystycznego stosowania prawa, biorąc pod uwagę rosnącą potrzebę ochrony obszarów przybrzeżnych i ich wykorzystania przez społeczeństwo, a także zapewnienia zgodności z przepisami dotyczącymi planowania.

Zob. także: **Malfatto i Mieille przeciwko Francji**, wyrok z dnia 6 października 2016 r.

Kristiana Ltd. przeciwko Litwie

6 lutego 2018 r.

Sprawa ta dotyczyła zarzutu skarżącej spółki dotyczącego bezprawnego i nieuzasadnionego ograniczenia jej prawa własności w związku z nabyciem przez nią zreprivatyzowanych byłych budynków wojskowych położonych na obszarze chronionym. W szczególności spółka zarzucała, że odmówiono jej możliwości naprawy i renowacji jej pomieszczeń oraz że pomimo przeznaczenia jej budynków do rozbiórki, nie udostępniono jej żadnego odszkodowania ani nie wyznaczono żadnych terminów.

Trybunał uznał, że **nie doszło do naruszenia art. 1 Protokołu nr 1** do Konwencji, stwierdzając, że zachowano właściwą równowagę między interesem ogólnym a indywidualnym prawem własności skarżącej spółki. Zauważono w szczególności, że spółka powinna była przewidzieć zarówno odmowę wydania pozwolenia na budowę, jak i ostateczny wymóg rozbiórki budynków, który został przewidziany w planie zagospodarowania przestrzennego z 1994 r. i pozostał niezmienny. Ponadto cel władz litewskich był uzasadniony, a mianowicie ochrona dziedzictwa kulturowego i wypełnienie rygorystycznych zobowiązań międzynarodowych wobec UNESCO. Wreszcie, biorąc pod uwagę kontekst prawa publicznego, działania władz uznano za proporcjonalne. Trybunał uznał również, że **nie doszło do naruszenia art. 6 § 1** (prawo do rzetelnego procesu sądowego) Konwencji.

O'Sullivan McCarthy Mussel Development Ltd przeciwko Irlandii

7 czerwca 2018 r.

Skarżąca spółka łowi niedojrzałe małże (nasiona małży), a następnie hoduje je i sprzedaje, gdy się rozwiną, co trwa dwa lata. Sprawa dotyczyła jej skargi, że rząd irlandzki spowodował jej straty finansowe poprzez sposób, w jaki przestrzegał przepisów Unii Europejskiej w zakresie ochrony środowiska.¹²

Trybunał orzekł, że nie doszło do naruszenia art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji. Trybunał zauważył w szczególności, że zarówno ochrona środowiska, jak i przestrzeganie zobowiązań pozwanego państwa wynikających z prawa UE były uzasadnionymi celami. Jako podmiot gospodarczy spółka powinna była zdawać sobie sprawę, że konieczność przestrzegania przepisów UE może mieć wpływ na jej działalność. Ogólnie rzecz biorąc, Trybunał uznał, że spółka nie poniosła nieproporcjonalnego obciążenia z powodu działań rządu irlandzkiego i że Irlandia zapewniła właściwą równowagę między ogólnymi interesami społeczności a ochroną praw jednostki. Nie doszło zatem do naruszenia praw własności spółki. Trybunał uznał również, że w niniejszej sprawie nie doszło do naruszenia art. 6 Konwencji (prawo do rzetelnego procesu sądowego w rozsądnym terminie).

Dimitar Yordanov przeciwko Bułgarii

6 września 2018 r.

Sprawa ta dotyczyła skargi skarżącego na szkodę w jego mieniu spowodowaną przez pobliską kopalnię węgla. Pod koniec lat 80. lub na początku lat 90. państwo postanowiło utworzyć kopalnię odkrywkową w pobliżu wsi, w której skarżący posiadał działkę. Wiele nieruchomości, w tym jego, zostało wywłaszczonych. Mężczyzna czekał dwa lata, nie otrzymując kolejnej działki w ramach odszkodowania. Unieważnił więc procedurę z lokalnymi władzami i pozostał w domu, podczas gdy kopalnia zaczęła działać i stopniowo się rozrastać. W najbliższym miejscu kopalnia działała w odległości 160-180 metrów od jego domu, a węgiel wydobywano metodą strzałową. Na ścianach domu pojawiły się pęknięcia, a jego stodoła i zagroda dla zwierząt zawaliły się. Ostatecznie wyprowadził się z domu w 1997 r., uznając, że przebywanie w nim jest zbyt niebezpieczne. W 2001 r. skarżący wytoczył powództwo przeciwko spółce górniczej, domagając się odszkodowania za szkody wyrządzone w jego nieruchomości. Sądy przesłuchały świadków i zleciły ekspertyzy, ustalając, że jego własność została poważnie uszkodzona, a detonacje w pobliskiej kopalni zostały przeprowadzone wewnątrz 500-metrowego obszaru buforowego, z naruszeniem prawa krajowego. W 2007 r. sądy stwierdziły jednak, że nie ma dowodów

¹² Rząd irlandzki tymczasowo zakazał połowów małży w 2008 r. w porcie, w którym firma prowadziła działalność, po tym jak Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej stwierdził, że Irlandia nie wypełniła swoich zobowiązań wynikających z dwóch dyrektyw środowiskowych UE. Firma nie miała więc dojrzałych małży do sprzedania w 2010 roku, co spowodowało utratę zysków.

na związek między działalnością górniczą a szkodami.

Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia art. 1 Protokołu nr 1**. Trybunał zauważył w szczególności, że władze, poprzez nieudane wywłaszczenie nieruchomości skarżącego i pracę kopalni pod faktyczną kontrolą państwa, były odpowiedzialne za pozostawienie nieruchomości skarżącego w obszarze zagrożenia dla środowiska, a mianowicie codziennych detonacji w pobliżu domu skarżącego. Sytuacja ta, która doprowadziła skarżącego do opuszczenia swojej nieruchomości, stanowiła ingerencję państwa w spokojne korzystanie z jego własności. Ponadto detonacje w strefie sanitarnej stanowiły oczywiste naruszenie prawa krajowego. Ingerencja w pokojowe korzystanie z własności skarżącego nie była zatem zgodna z prawem dla celów analizy na podstawie art. 1 Protokołu nr 1. Trybunał uznał jednak, że **nie doszło do naruszenia art. 6 § 1** (prawo do rzetelnego procesu sądowego) Konwencji, stwierdzając, że decyzje sądów krajowych, w szczególności ich wnioski zakwestionowane przez skarżącego co do istnienia związku przyczynowego między pracami detonacyjnymi w kopalni a szkodą w jego mieniu, nie osiągnęły progu arbitralności i oczywistej nierozsądności ani nie stanowiły odmowy sprawiedliwości.

Pop i Inni przeciwko Rumunii

2 kwietnia 2019 r. (decyzja w sprawie dopuszczalności)

Skarżący, którzy wszyscy trzej nabyli używane pojazdy w Unii Europejskiej (UE), skarżyli się, że zostali zobowiązani do uiszczenia podatku od zanieczyszczeń w celu zarejestrowania swoich pojazdów w Rumunii na podstawie rozporządzenia nadzwyczajnego (OUG nr 50/2008), które zostało uznane za niezgodne z prawem UE przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Trybunał uznał skargi za **niedopuszczalne** z powodu niewyczerpania krajowych środków odwoławczych. W przypadku dwóch skarżących zauważył w szczególności, że środek zaradczy wprowadzony przez inne rozporządzenie nadzwyczajne (OUG nr 52/2017), obowiązujące od 7 sierpnia 2017 r., dał im możliwość uzyskania zwrotu podatku od zanieczyszczeń i zapłaty odpowiednich odsetek. Określono w nim również jasne i przewidywalne zasady proceduralne, z wiążącymi terminami i możliwością skutecznej kontroli sądowej. Środek zaradczy przewidziany przez OUG nr. 52/2017 stanowił zatem skuteczny środek odwoławczy dla celów art. 35 (kryteria dopuszczalności) Konwencji. Jeśli chodzi o trzeciego skarżącego, przyznał on, że nie podjął żadnych kroków na szczeblu krajowym w celu odzyskania odsetek, których się domagał (podatek od zanieczyszczeń i część odsetek zostały zwrócone w następstwie prawomocnego orzeczenia sądu krajowego) i nie przedstawił żadnego argumentu wskazującego, że takie podejście byłoby nieskuteczne.

Yasar przeciwko Rumunii

26 listopada 2019 r.

Sprawa ta dotyczyła konfiskaty statku skarżącego, ponieważ był on wykorzystywany do nielegalnych połowów na Morzu Czarnym. Skarżący zarzucił, że konfiskata była niezgodna z prawem i nieproporcjonalna.

Trybunał orzekł, że **nie doszło do naruszenia art. 1 Protokołu nr 1** do Konwencji. Zauważając w szczególności, że konfiskata stanowiła pozbawienie własności, ponieważ statek został ostatecznie sprzedany podmiotowi prywatnemu, a pieniądze ze sprzedaży zostały pobrane przez państwo, Trybunał stwierdził jednak, że tureckie sądy starannie wyważyły wchodzące w grę prawa i uznały, że wymogi interesu ogólnego w celu zapobiegania działaniom, które stanowiły poważne zagrożenie dla zasobów biologicznych Morza Czarnego, przeważały nad prawami własności skarżącego. Trybunał wskazał również, że konfiskata nie nałożyła na skarżącego nadmiernego obciążenia.

Narodowy Ruch „Ekoglasnost” przeciwko Bułgarii

15 grudnia 2020 r.

Skarżące stowarzyszenie, osoba prawna non-profit działająca na rzecz rozwiązywania problemów środowiskowych w Bułgarii, zostało obciążone kosztami sądowymi na rzecz elektrowni jądrowej w wysokości 6000 euro w postępowaniu o wznowienie procesu cywilnego. Stowarzyszenie stwierdziło, że koszty te były nadmierne.

Trybunał orzekł, że doszło do **naruszenia art. 1 Protokołu nr 1**, stwierdzając, że

Naczelny Sąd Administracyjny, który nakazał skarżącemu stowarzyszeniu pokrycie kosztów sądowych poniesionych przez elektrownię jądrową, nie uzasadnił w wystarczający sposób, dlaczego wydał tak wysokie postanowienie, i nie zrównoważył interesu ogólnego z prawami skarżącego, pozostawiając go na nadmiernym indywidualnym obciążeniu.

Zob. także, ostatnio:

[Beinarovič i Inni przeciwko Litwie](#)

12 czerwca 2018 r.

Dalsza lektura

Zob. w szczególności:

- Platforma wymiany wiedzy ECHR (ECHR-KS), Temat przekrojowy „**Środowisko**”
 - **Strona internetowa** Rady Europy „Ochrona środowiska z wykorzystaniem praw człowieka”
-

Kontakt dla mediów:

Tel.: + 33 (0)3 90 21 42 08